

SOCIALSTYRELSEN

Dialog om tidlig indsats

Udveksling af oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde
og fagpersoners underretningspligt

Socialstyrelsen
Edisonsvej 18
5000 Odense C
Tlf.: +45 72 42 37 00
Fax: +45 72 42 37 09

Modelfotos: Kristine Bramsen/Studie-E.
Layout: Flink-art.dk
Tryk: CJ Grafik

1. oplag, 5000 stk.,
2. udgave (webversion)

Pjecen er udarbejdet af KL's kontor, Jura og EU,
og COK på opdrag af Socialstyrelsen.

Pjecen findes elektronisk på:
www.socialstyrelsen.dk/BarnetsReform-SSD

ISBN 978-87-92567-95-6
ISBN digital 978-87-92567-96-3

Forord

Hvor der er vilje, er der også en vej

Det skal sikres, at børn og unge får en tryk og stabil opvækst. Det er de fleste mennesker enige i. Desværre findes der børn i Danmark, som er udsat for omsorgs-svigt, og som ikke kommer til at klare sig godt, hvis de ikke får hjælp i tide.

Derfor er forebyggelse og tidlig indsats centralt. Det er nemlig helt afgørende, at vi bliver i stand til at sikre en tidlig indsats, så børn kan få hjælp, inden problemerne vokser sig store, og det for alvor går galt. Den tidlige indsats er imidlertid afhængig af, at de forskellige faggrupper kan samarbejde om at hjælpe de særligt sårbare børn.

Med Barnets Reform, der trådte i kraft den 1. januar 2011, blev der indført mulighed for, at socialforvaltning, skole, sundhedsplejerske og dagtilbud kan udveksle oplysninger om et barn, når de samarbejder om at forebygge og afhjælpe udsathed (SSD-modellen). Underretningspligten blev desuden præciseret, så det er tydeligt, hvornår der skal underrettes.

Efter Barnets Reform er den kommunale tandpleje også kommet med i SSD-samarbejdet.

Folketinget har vedtaget en række ændringer i serviceloven, der har til formål at forbedre beskyttelsen af børn og unge mod overgreb. Ændringerne, der

trådte i kraft den 1. oktober 2013, indebærer bl.a., at kommunerne på eget initiativ skal give fagpersoner en tilbagemelding på, om kommunen har fundet anledning til at handle på baggrund af en underretning, og kommunerne får mulighed for at oplyse fagpersonen om, hvilken type foranstaltning, kommunen har iværksat. Senest har Folketinget vedtaget en egentlig forebyggelsesparagraf i servicelovens § 11, der er trådt i kraft den 1. oktober 2014. Bestemmelsen tydeliggør, at kommunerne har pligt til at sørge for en tidlig og forebyggende indsats i forhold til børn og unge.

Denne pjece udkom første gang efter Barnets Reform. I denne opdaterede webversion af pjecen kan I læse om underretningspligten og om mulighederne for at udveksle oplysninger i det tværfaglige samarbejde.

Jeg tror på, at en tidlig fokuseret indsats vil kunne sikre de udsatte børn en bedre opvækst, så de kan få en god og stabil tilværelse som voksne. Det kræver hårdt arbejde – og samarbejde. Men hvor der er vilje, er der også en vej. Jeg håber, at vi sammen kan nå vores fælles mål. God arbejdslyst!

Minister for børn, ligestilling,
integration og sociale forhold
Manu Sareen (RV)

Indhold

DEL I	UDVEKSLING AF OPLYSNINGER I DET TVÆRFAGLIGE SSD-samarbejde	8
1.	Hvad er formålet med det tværfaglige SSD-samarbejde?	10
2.	Hvem er omfattet af det tværfaglige SSD-samarbejde?	10
3.	Udveksling af oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde	11
	Din tavshedspligt	11
	Inddragelse af forældrene	11
	En ret – ikke en pligt	12
	Forsøg først at indhente samtykke	12
	Hvornår skal man forsøge at indhente samtykke fra mindreårige?	13
	Udveksling af oplysninger i tilfælde, hvor du ikke kan få samtykke	13
	Hvilke oplysninger kan du udveksle i SSD-samarbejdet uden samtykke?	14
	Krav om nødvendighed	14
	Kun én gang	15
	Inddragelse af familien efter den tværfaglige drøftelse	16
	Dokumentation af tværfaglige drøftelser	16
	Forholdet til persondataloven	17
4.	Hvordan organiseres SSD-samarbejdet?	18
5.	Handleveje for fagpersoner, når et barn eller en ung ikke trives	18
6.	Eksempler på tværfaglig drøftelse uden samtykke	20
DEL II	FAGPERSONERS UNDERRETNINGSPLIGT	35
1.	Hvornår har du skærpet underretningspligt?	38
	Ved vold og overgreb	40
2.	Hvem har skærpet underretningspligt?	40
	Personlig pligt	41
3.	Er du i tvivl om, hvorvidt du skal underrette?	41
4.	Hvad skal din underretning indeholde?	42
5.	Inddragelse af forældrene	43
	Ved overgreb mod børn og unge	43
6.	Hvad sker der, når sagen starter i kommunens socialforvaltning?	44

En børnefaglig undersøgelse	44
Oplysningspligt og inddragelse af forældrene.....	46
Indhentelse af oplysninger.....	46
Underretning om forhold, der kan være strafbare	46
Inddragelse af forældrene, hvis der foretages politianmeldelse.....	48
Kvittering for underretning	48
Tilbage melding til underretter.....	48

BILAG I ALMINDELIGE REGLER OM TAVSHEDSPLIGT OG VIDEREGIVELSE AF FORTROLIGE OPLYSNINGER.....	52
1. Tavshedspligt	53
2. Persondatalovens regler om samtykke som grundlag for videregivelse af fortrolige oplysninger	55
Krav til samtykke.....	55
3. Persondatalovens øvrige regler om videregivelse af personoplysninger.....	56
Behandling af personoplysninger.....	56
Manuel og elektronisk videregivelse.....	57
Personoplysninger.....	57
Grundlæggende principper for behandling (§ 5).....	58
Ikke-fortrolige eller almindeligt fortrolige oplysninger (persondatalovens § 6).....	58
Følsomme oplysninger omfattet af persondatalovens §§ 7 og 8 (oplysninger om rent private forhold).....	59
Grundlæggende principper for behandling (persondatalovens § 5)	59
Personoplysninger omfattet af persondatalovens § 8.....	59
inden for det sociale område (persondatalovens § 8, stk. 3).....	61
4. Den kommunale enhedsforvaltning	63
5. Sundhedslovens regler.....	64
6. Samlet oversigt over regler om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger i det tværfaglige samarbejde	66

Introduktion

Denne pjece har til formål at beskrive følgende bestemmelser i serviceloven, der har særlig betydning for den tidlige indsats:

- Mulighed for at udveksle oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde (§ 49 a)
- Fagpersoners skærpede underretningspligt og tilbagemelding til fagpersoner, der har underrettet (§ 153 og § 155 b).

Pjecen indeholder en række eksempler, der belyser, hvordan disse regler kan anvendes i praksis. Eksemplerne tager udgangspunkt i hverdagsituationer for fagpersoner, der er ansat i daginstitutioner, skoler, den kommunale sundhedstjeneste, socialforvaltninger mv.

Pjecen blev første gang udgivet i 2011 i forbindelse med Barnets Reform. Ændringerne i serviceloven som led i Barnets Reform blev vedtaget ved lov nr. 628 af 11. juni 2010, der trådte i kraft den 1. januar 2011.

Der er gennemført en række ændringer i serviceloven efter Barnets Reform, der har betydning for muligheden for at udveksle oplysninger inden for SSD-samarbejdet og for underretningspligten. Servicelovens § 49 a blev ændret ved lov nr. 597

af 18. juni 2012. Ændringen betyder, at den kommunale tandpleje med virkning fra 1. juli 2012 også er omfattet af SSD-samarbejdet.

Overgrebspakken, der blev vedtaget ved lov nr. 496 af 21. maj 2013 og trådte i kraft den 1. oktober 2013, indeholder desuden en række ændringer vedrørende fagpersoners skærpede underretningspligt og tilbagemelding til de fagpersoner, der har underrettet.

Denne webversion af pjecen indeholder en opdateret beskrivelse af de muligheder, der er for at udveksle oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde og for underretningspligten.

Særligt vedrørende udveksling af oplysninger mellem kommuner og politi og i børnehuse

Med overgrebspakken er der indført børnehuse, som kommunerne skal bruge, når der skal gennemføres børnefaglige undersøgelser i tilfælde, hvor der er mistanke om, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb. For at sikre den bedst mulige indsats på tværs af de myndigheder, som arbejder i børnehuse, har personalet i børnehuse fået mulighed for at udveksle oplys-

ninger om rent private forhold, hvis udvekslingen er nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling. Kommuner og politi har med overgrebspakken desuden fået større mulighed for at udveksle oplysninger for at sikre den tidlige indsats og koordinering i sager, hvor der er mistanke om overgreb mod børn og unge.

De nye muligheder for at udveksle oplysninger i børnehuse og mellem kommuner og politi er kort omtalt i denne pjece, og du kan læse mere herom i Ankestyrelsens vejledning om udveksling af oplysninger mellem kommuner og politi samt i børnehuse, oktober 2013.

Pjecen er målrettet de fagpersoner, der til dagligt arbejder med børn og unge. Det omfatter de faggrupper, som indgår i det tværfaglige SSD-samarbejde, samt andre offentligt ansatte og folk med offentligt erhverv, herunder ansatte ved politi, sundhedsvæsenet, domstole, kommunale forvaltninger og kommunalbestyrelsesmedlemmer. Pjecen retter sig også mod ansatte fagpersoner i selvejende eller private institutioner eller friskoler, der løser opgaver for det offentlige inden for social- og undervisningsområdet.

Pjecens del I beskriver, hvornår fagpersoner, der indgår i SSD-samarbejdet, får mulighed for at udveksle oplysninger om rent private forhold som led i det forebyggende eller tidlige tværfaglige samarbejde.

Pjecens del II beskriver fagpersoners skærpede underretningspligt, der gælder for alle offentligt ansatte og folk med offentligt hverv.

Bilag 1 indeholder en kort beskrivelse af de almindelige regler om tavshedspligt og persondatalovens regler om behandling, herunder videregivelse, af fortrolige oplysninger.

Når reglerne skal anvendes i praksis

Hvis du i en bestemt situation er i tvivl om hvilke muligheder, du har for at videregive fortrolige oplysninger, er det altid en god ide at drøfte dine spørgsmål med kollegaer eller din leder.

TIDLIG INDSATS
FÆLLES DIALOG | ALLES ANSVAR

DEL I

Udveksling af oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde

SERVICELOVENS REGLER OM SSD-SAMARBEJDET

Servicelovens § 49 a giver mulighed for at udveksle oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige eller familiemæssige forhold. Oplysningerne kan udveksles uden samtykke fra forældrene, når udvekslingen af oplysninger er nødvendig som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge.

Bestemmelsen omfatter de myndigheder og fagpersoner, der indgår i det tværfaglige SSD-samarbejde. SSD-samarbejdet er det tværfaglige samarbejde mellem socialforvaltning, skole, sundhedspleje og dagtilbud.

Formålet er, at den tidlige og forebyggende indsats over for børn og unge ikke svækkes unødigt af, om det er muligt at indhente samtykke i den indledende, afklarende indsats over for et bestemt barn eller en ung. Servicelovens § 49 a skal således sikre, at du som fagperson kan føle dig sikker på, hvornår du må udveksle fortrolige oplysninger i det tværfaglige samarbejde.

Servicelovens § 49 a

Skole, skolefritidsordning, sygeplejersker, sundhedsplejersker, læger, tandlæger og tandplejere ansat i den kommunale sundhedstjeneste, dagtilbud, fritidshjem og myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, kan indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge.

Stk. 2. Udveksling af oplysninger efter stk. 1 til brug for en eventuel sag, jf. kapitel 11 og 12, om et konkret barn eller en

ung kan ske én gang ved et møde. I særlige tilfælde kan der ske en udveksling af oplysninger mellem de myndigheder og institutioner, der er nævnt i stk. 1, ved et opfølgende møde.

Stk. 3. Selvejende eller private institutioner eller friskoler, som løser opgaver for de myndigheder, der er nævnt i stk. 1, kan indbyrdes og med de myndigheder og institutioner, der er nævnt i stk. 1, udveksle oplysninger i samme omfang som nævnt i stk. 1. Stk. 4. De myndigheder og institutioner, der efter stk. 1-3 kan videregive oplysninger, er ikke forpligtede hertil.

1. Hvad er formålet med det tværfaglige SSD-samarbejde?

Formålet med det tværfaglige SSD-samarbejde er at sikre en tidlig og forebyggende indsats over for børn og unge, som mistrives. De relevante fagpersoner får i SSD-samarbejdet mulighed for i forbindelse med indledende og afklarende samtaler at udveksle oplysninger med andre relevante fagpersoner om et barn eller en ung. En indledende drøftelse i det tværfaglige SSD-samarbejde kan dermed hjælpe til på et tidligt tidspunkt at få afklaret, om en konkret faglig bekymring for et barn eller en ung skyldes et problem, der kan løses inden for de eksisterende rammer, eller om problemet er af en sådan karakter, at der er behov for en underretning og særlig støtte efter servicelovens regler. Den tværfaglige drøftelse har altså til formål at støtte de enkelte fagpersoner til i fællesskab at finde frem til den mest hensigtsmæssige opfølgning på en bestemt bekymring for et barns eller en ungs udvikling og trivsel.

2. Hvem er omfattet af det tværfaglige SSD-samarbejde?

SSD-samarbejdet er et tværfagligt samarbejde mellem socialforvaltning (herunder PPR), skole, sundhedspleje og dagtilbud. Du har mulighed for at udveksle oplysninger i SSD-samarbejdet efter servicelovens § 49 a, hvis du er ansat i:

- En kommunal forvaltning, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, eksempelvis socialforvaltningen og Pædagogisk-Psykologisk Rådgivning (PPR)
- En skole eller en skolefritidsordning
- Den kommunale sundhedstjeneste som sygeplejerske, sundhedsplejerske, læge, tandlæge eller tandpleje
- Et kommunalt dagtilbud (dagpleje, vuggestue/daginstitution, fritidshjem)
- En selvejende eller en privat institution eller friskole, som løser opgaver for en kommune inden for social- og undervisningsområdet.

Derimod er fx klubtilbud, spejderklubber og sportsforeninger ikke omfattet af SSD-samarbejdet. Privatpraktiserende læger er heller ikke omfattet af SSD-samarbejdet.

Læs mere i ”Handlingsvejen for fagpersoner, når et barn eller en ung ikke trives” i del I, kapitel 5.

Du kan læse mere om din tavshedspligt i pjecens bilag 1, kapitel 1 samt i forvaltningslovens § 27 og straffelovens §§ 152 – 152 f.

3. Udveksling af oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde

Din tavshedspligt

Du har efter gældende regler tavshedspligt med hensyn til alle de fortrolige oplysninger om børn og unge og deres familier, som du kommer i besiddelse af gennem dit arbejde.

Formålet med reglerne om tavshedspligt er at sikre retssikkerheden og den grundlæggende tillid mellem borgeren og de personer fra det offentlige system, som borgeren kommer i kontakt med.

Det følger af forvaltningslovens § 27, stk. 1, nr. 1, at den, der virker inden for den offentlige forvaltning, har tavshedspligt med hensyn til oplysninger om enkeltpersoners private, herunder økonomiske forhold.

Det afgørende for, om en oplysning skal anses for fortrolig efter denne bestemmelse, vil være en vurdering af, om oplysningen er af en sådan karakter, at man efter den almindelige opfattelse i samfundet bør kunne forlange, at oplysningen

ikke kommer til offentlighedens kendskab. Servicelovens § 49 a lemper din tavshedspligt, når udvekslingen af oplysninger er nødvendig som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge.

Inddragelse af forældrene

Selvom du vurderer, at forældrenes adfærd er årsag til, at barnet eller den unge har problemer, vil det være væsentligt at inddrage forældrene i den indsats, der skal hjælpe barnet eller den unge.

Det er derfor vigtigt, at du så vidt muligt inddrager forældrene i afklaringen og løsningen af et eventuelt problem. Du skal således som udgangspunkt altid kontakte forældrene, hvis du vurderer, at et barn eller en ung ikke trives. Dette skal du gøre af hensyn til barnets eller den unges trivsel og for at underbygge tillidsforholdet til og dit fremtidige samarbejde med den berørte familie.

Forældrene skal derfor også så vidt muligt inddrages i overvejelserne om, at problemet tages op i en tværfaglig gruppe. De skal som udgangspunkt også inviteres til at deltage i de drøftelser, der foregår.

Hvis I drøfter barnets eller den unges forhold

inden for det tværfaglige SSD-samarbejde, skal forældrene altså så vidt muligt inddrages gennem dialog og samarbejde. Det gælder både i problem-afklaringen og i problemløsningen.

En ret – ikke en pligt

Serviceovens § 49 a giver dig mulighed for at udveksle fortrolige oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde uden samtykke. Du er dog ikke forpligtet til at benytte dig af denne mulighed – hverken som myndighed eller som fagperson.

Det betyder, at du kan vælge ikke at videregive fortrolige oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde, selvom du har ret til det. Eksempelvis kan en sundhedsplejerske i en konkret situation vælge ikke at benytte muligheden for uden samtykke at videregive fortrolige oplysninger om en bestemt familie. Det kan hun gøre af hensyn til det frem-

tidige samarbejde med familien, og ud fra ønsket om at bevare et eksisterende tillidsforhold mellem familien og sundhedsplejersken. Det er dog vigtigt, at barnets tarv tages med i overvejelserne, og at sundhedsplejersken tager med i betragtning, hvordan barnets udvikling og trivsel sikres bedst muligt.

Du skal i alle situationer være opmærksom på, at din skærpede underretningspligt som fagperson altid gælder.

Forsøg først at indhente samtykke

Før du udveksler fortrolige oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde uden samtykke, skal du forsøge eller have overvejet muligheden for at indhente et samtykke fra forældrene.

Du skal forsøge at indhente et samtykke, både når forældrene – og evt. barnet eller den unge

Du kan læse mere om, hvilke krav der gælder til et samtykke i pjecens bilag 1, kapitel 2.

– vælger at deltage i det tværfaglige møde, og når de vælger ikke at deltage.

Et samtykke sikrer, at forældrene og evt. den unge ved og er indforstået med, hvilke oplysninger, der skal drøftes på mødet, og hvad formålet med mødet er. Samtidig sikrer samtykket, at fagpersonerne på mødet får de bedst mulige betingelser for at drøfte problemerne.

Eksempel på samtykke

Jeg, Hans Hansen, giver hermed samtykke til, at min datter Louise Hansens børnehavepædagog, sundhedsplejerske og socialrådgiver/sagsbehandler drøfter Louises problemer i børnehaven. Der gives samtykke til, at der i den forbindelse udveksles fortrolige oplysninger om Louises rent private forhold, herunder oplysninger om Louises personlige, helbredsmæssige og familiemæssige forhold. Formålet med videregivelsen er en tværfaglig drøftelse med henblik på at afklare, om der er behov for en særlig indsats.

[Underskrift]

Hvornår skal man forsøge at indhente samtykke fra mindreårige?

I nogle tilfælde vil det være relevant at forsøge at få samtykke fra unge under 18 år – udover et samtykke fra forældremyndighedsindehaveren.

Det vil afhænge af en konkret vurdering af den unges modenhed, om du skal forsøge at indhente et samtykke. Men når den unge er 15 år, bør du som udgangspunkt forsøge at indhente et samtykke, før du udveksler fortrolige oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde.

Hvis den unge giver samtykke til en tværfaglig drøftelse, selvom forældrene har modsat sig, vil du alligevel have mulighed for at drøfte forhold omkring den unges rent private forhold efter servicelovens § 49 a. Dette er under forudsætning af, at de øvrige betingelser i bestemmelsen er opfyldt.

Udveksling af oplysninger i tilfælde, hvor du ikke kan få samtykke

Hvis du ikke kan få samtykke, giver servicelovens § 49 a dig mulighed for, at du som fagperson inden for det tværfaglige SSD-samarbejde kan udveksle oplysninger med andre fagpersoner om

et konkret barn eller en ung, selvom forældrene eller den unge over 15 år ikke vil give samtykke.

Du kan også gøre brug af servicelovens § 49 a i de tilfælde, hvor du ikke kan få et samtykke, fordi du ikke kan få kontakt til forældrene. Det kan være i situationer, hvor forældrene ikke svarer på skriftlige og/eller telefoniske henvendelser, eller hvor forældrene ikke møder op i institutionen.

I helt særlige tilfælde kan der endvidere være konkrete forhold i en familie, der gør, at du ikke forsøger at indhente et samtykke. Det kan være, at du ud fra dit kendskab til familien vurderer, at familien ikke kan overskue myndighedernes behov for at samarbejde om løsningen af barnets eller den unges problemer. Forældrene kan forekomme angste eller problemfornægtende. Det kan også være, at du har indtryk af, at de nærer mistillid til offentlige myndigheder. Eller der kan være tale om forældre, der befinder sig i en misbrugssituation, der gør dem ude af stand til at varetage deres barns tarv. I disse tilfælde må du foretage en konkret vurdering af, om det vil være mest hensigtsmæssigt, at du alligevel forsøger at få et samtykke, eller om du skal videregive oplysningerne uden at have forsøgt at få et samtykke.

Herudover kan du altid drøfte forhold omkring et barn eller en ung anonymt i en tværfaglig gruppe.

Bestemmelsen i servicelovens § 49 a ændrer ikke ved din mulighed for anonymt at drøfte en bekymring for et barn eller en ung.

Hvilke oplysninger kan du udveksle i SSD-samarbejdet uden samtykke?

Du har mulighed for at udveksle fortrolige oplysninger om "rent private forhold" vedrørende barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder. Rent private forhold kan fx være oplysninger om helbredsmæssige forhold eller væsentlige sociale problemer, eksempelvis at der er vold i familien. Men du kan også udveksle oplysninger om barnets eller den unges udvikling eller adfærd, familieforhold, skoleforhold, sundhedsforhold, fritidsforhold og venskaber og oplysninger om forholdene i det konkrete barns eller unges hjem.

I bilag 1 til pjecen kan du finde flere eksempler på fortrolige oplysninger om "rent private forhold" og eksempler på "almindeligt fortrolige oplysninger".

Krav om nødvendighed

Det er vigtigt, at du som fagperson er opmærksom på, at du kun kan udveksle oplysninger efter servicelovens § 49 a, hvis det er nødvendigt som led i det tidlige eller forebyggende tværfaglige samarbejde i forhold til et konkret barn eller en ung.

I denne sammenhæng indebærer det to ting:

- At du som fagperson vurderer, at det er nødvendigt at drøfte din bekymring tværfagligt inden for SSD-samarbejdet for nærmere at få afklaret, om bekymringen skal give anledning til en underretning og en særlig støtte efter serviceloven til barnet eller den unge. Din vurdering skal tage udgangspunkt i en konkret bekymring for barnets eller den unges trivsel, udvikling eller sundhed.
- At du ikke må udveksle flere oplysninger end de oplysninger, der er nødvendige for at de fagpersoner inden for SSD-samarbejdet, der deltager i den tværfaglige drøftelse, kan afdække problemets karakter og tage stilling til hvilken indsats, der vil være den mest hensigtsmæssige for barnet eller den unge, herunder om der er behov for en underretning.

Kun én gang

Bestemmelsen i servicelovens § 49 a giver kun mulighed for, at du kan drøfte en konkret bekymring eller problemstilling vedrørende et barn eller en ung uden samtykke fra forældrene én gang ved et møde. I særlige tilfælde kan der dog afholdes et opfølgende møde.

Et opfølgende møde kan fx være aktuelt, hvis en problemstilling er sat som sidste punkt på dagsordenen, og fagpersonerne ikke når at blive færdige med drøftelsen. Et opfølgende møde kan desuden være aktuelt i tilfælde, hvor den første tværfaglige drøftelse viser, at der er behov for at inddrage yderligere fagpersoner fra SSD-samarbejdet.

Servicelovens § 49 a

”...

Stk. 2. Udveksling af oplysninger efter stk. 1 til brug for en eventuel sag, jf. kapitel 11 og 12, om et konkret barn eller en ung kan ske én gang ved et møde. I særlige tilfælde kan der ske en udveksling af oplysninger mellem de myndigheder og institutioner, der er nævnt i stk. 1, ved et opfølgende møde.

...”

Det kan også være aktuelt, hvis det første møde viser, at der er behov for yderligere, faktiske oplysninger, før det er muligt at afklare hvilken løsning, der vil være hensigtsmæssig.

Hvis der opstår en ny bekymring eller en ny problemstilling vedrørende det samme barn eller den samme unge, vil du på ny kunne bruge bestemmelsen i servicelovens § 49 a. Hver gang skal du dog forsøge – eller overveje muligheden for – at få et samtykke til udveksling af oplysninger. Se underafsnittene ovenfor, bl.a. ”Forsøg først at indhente samtykke” og ”Udveksling af oplysninger i tilfælde, hvor du ikke kan få samtykke.”

Inddragelse af familien efter den tværfaglige drøftelse

Hvis forældrene ikke har givet samtykke til den tværfaglige drøftelse, og hvis den tværfaglige drøftelse fører til en beslutning om at indlede et nærmere samarbejde mellem flere myndigheder og faggrupper, bør forældrene og børn over 15 år efterfølgende orienteres og inddrages i samarbejdet.

Hvis den tværfaglige drøftelse fører til, at der skal ske underretning, og der efterfølgende bliver gen-

nemført en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50, vil forældrene og den unge over 15 år blive inddraget efter de regler, der gælder for børnefaglige undersøgelser.

Hvis der er tale om en underretning som følge af en mistanke om, at én eller begge forældre er involverede i vold eller overgreb mod barnet eller den unge, er det vigtigt at være opmærksom på, at en orientering af forældrene kan indebære, at politiets muligheder for efterforskning forringes. Hvis underretningen omhandler en bekymring for, at en eller begge forældre begår eller har begået overgreb mod barnet eller den unge, skal der afholdes en børnesamtale uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse. Du kan læse mere om denne situation i del II, kapitel 5 og kapitel 6.

Dokumentation af tværfaglige drøftelser

Servicelovens § 49 a stiller ikke krav om, at der tages notat af en tværfaglig drøftelse i SSD-samarbejdet.

Det følger af offentlighedslovens § 13, at en forvaltningsmyndighed, der mundtligt eller på anden måde bliver bekendt med oplysninger om en sags

faktiske grundlag eller eksterne faglige vurderinger, der er af betydning for sagens afgørelse, snarest muligt skal tage notat om indholdet af oplysningerne eller vurderingerne. Myndigheden skal endvidere tage notat om væsentlige ekspeditions-skridt. Det gælder dog ikke, hvis oplysningerne, vurderingerne eller de væsentlige ekspeditions-skridt i øvrigt fremgår af sagens dokumenter. Notatpligten efter offentlighedslovens § 13 omfatter kun afgørelsessager.

Offentlighedslovens regler gælder for offentligt ansatte. Offentlighedsloven gælder også for ansatte i selvejende institutioner, privatinstitutioner mv., der udfører opgaver for det offentlige efter bl.a. dagtilbudsloven og serviceloven. Se nærmere § 43, stk. 2, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

En tværfaglig drøftelse i SSD-samarbejdet i medfør af servicelovens § 49 a sker med det formål på et tidligt tidspunkt at afdække, om en bekymring for et barn eller en ung skal føre til en underretning og en særlig støtte til barnet eller den unge. Når der sker en tværfaglig drøftelse, vil der derfor som udgangspunkt ikke være oprettet en sag på barnet eller den unge.

Men hvis der er tale om en afgørelsessag, vil der være notatpligt efter offentlighedslovens § 13.

Det følger desuden af en almindelig retsgrundsætning, at en myndighed skal sørge for, at der gøres notat, hvis der foretages ekspeditioner af væsentlig betydning for behandlingen af en sag, hvis de ikke i øvrigt fremgår af sagens akter. Det gælder uanset, om der er tale om en afgørelsessag eller ej.

Det vil således være en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde, om der skal tages notat af drøftelsen.

Forholdet til persondataloven

Når du udveksler fortrolige oplysninger på baggrund af servicelovens § 49 a, fraviges persondatalovens regler om behandling og videregivelse af oplysninger. Det betyder fx, at navnlig persondatalovens §§ 6 – 8 ikke finder anvendelse, hvis en udveksling af fortrolige oplysninger er omfattet af servicelovens § 49 a.

4. Hvordan organiseres SSD-samarbejdet?

Der er ikke krav i serviceloven om, at hver kommune skal oprette en tværfaglig gruppe.

Det er dog understreget flere steder i lovgivningen, at det er vigtigt, at indsatsen over for børn og unge er baseret på tværfaglighed, hvor pædagoger, lærere, læger og andre relevante faggrupper inddrages i samarbejdet.

Alle kommuner har således fortsat pligt til at sikre, at der arbejdes tværfagligt og helhedsorienteret. Det vil dog være op til den enkelte kommune at beslutte, hvordan det tværfaglige samarbejde bedst organiseres.

Det tværfaglige samarbejde kan tilrettelægges på mange forskellige måder. Fx kan der nedsættes tværfaglige teams med faste mødestrukturer, og kommunalbestyrelsen kan beslutte at ansætte socialrådgivere på skolerne og i daginstitutionerne.

Vær opmærksom på, at sundhedslovens § 123 stadig stiller krav om, at kommunalbestyrelsen opretter en tværfaglig gruppe med det formål at tilgodese børn og unge med særlige behov.

SSD-modellen er inspireret af SSP-modellen. Der gælder også særlige regler for udveksling af oplysninger i SSP-samarbejdet. SSP-samarbejdet er det tværfaglige samarbejde mellem skoler, socialforvaltninger og politi med henblik på at forebygge kriminalitet.

5. Handleveje for fagpersoner, når et barn eller en ung ikke trives

Nedenstående beskriver, hvordan en handlevej for en fagperson kan se ud, hvis der opstår en bekymring for et konkret barns eller en ungs udvikling. En konkret handlevej vil dog altid afhænge af den konkrete situation.

1. Du har observeret, at et barn eller en ung udviser tegn på mistrivsel.

- Du drøfter dine observationer og faglige bekymringer med din leder og kollegaer i samme institution.
- Du tager evt. i samarbejde med din leder stilling til, om du har pligt til at underrette med det samme. Det er bl.a. aktuelt i tilfælde af mistanke om vold eller andre overgreb.

Du kan læse mere om SSP-samarbejdet i retsplejelovens § 115 og i Justitsministeriets vejledning nr. 163 af 17. august 1990 om udveksling af oplysninger i forbindelse med det kriminalitetsforebyggende samarbejde.

Du taler med forældrene og evt. barnet eller den unge selv om dine iagttagelser. Se faktaboks om vold og overgreb.

Vold og andre overgreb

I tilfælde, hvor du har kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb, skal der foretages en underretning. Underretningen skal i den situation som udgangspunkt ikke afvente en tværfaglig drøftelse.

Hvis der er tale om en situation, hvor forældrene er mistænkte, er det væsentligt at være opmærksom på, at en orientering af forældrene vil kunne vanskeliggøre politiets efterforskning. I den situation bør du som udgangspunkt underrette socialforvaltningen og eventuelt politiet uden først at orientere forældrene. Socialforvaltningen får herved mulighed for at tage stilling til sagen, herunder om der eventuelt skal foretages politianmeldelse. Du kan læse mere om denne situation i del II, kapitel 5.

- Hvis der ikke underrettes med det samme, kan du overveje følgende:

2. Du vurderer, om der er behov for en drøftelse med en eller flere fagpersoner inden for det tværfaglige samarbejde.

- Du har mulighed for at søge anonym eller ikke-anonym faglig sparring inden for det tværfaglige samarbejde.
- Hvis du vurderer, at der er behov for en ikke-anonym tværfaglig drøftelse, skal du så vidt muligt dele dine overvejelser med forældrene og evt. barnet eller den unge selv. I den forbindelse skal du forsøge at få samtykke til en tværfaglig drøftelse fra forældremyndighedsindehaveren og evt. barnet eller den unge selv.
- Selvom du ikke kan få samtykke, kan du efter en konkret vurdering alligevel indkalde til en tværfaglig drøftelse inden for SSD-samarbejdets rammer, efter servicelovens § 49 a. I særlige tilfælde kan der være forhold i en familie, der gør, at det vil være mest hensigtsmæssigt ikke at forsøge at indhente et samtykke. Du kan læse mere om disse særlige tilfælde i kapitel 3.

3. Du indkalder til en tværfaglig drøftelse.

Den tværfaglige drøftelse kan føre til:

- en afklaring af, om der er tale om et problem, der kræver en indsats eller ej. Hvis den tværfaglige drøftelse fører til en vurdering af, at der ikke er behov for yderligere indsats, fører drøftelsen ikke til videre handling.
- en afklaring af, om barnets eller den unges vanskeligheder er af en sådan karakter, at problemet bedst kan løses i de generelle tilbud som fx skole eller daginstitution. Drøftelsen kan herefter omfatte, hvilke løsninger, der vil være hensigtsmæssige.
- en antagelse om, at barnet eller den unge under 18 år kan have behov for særlig støtte efter serviceloven eller en forebyggende indsats efter servicelovens § 11. I så fald skal der foretages en underretning, og sagen overgår dermed til socialforvaltningen.

6. Eksempler på tværfaglig drøftelse uden samtykke

De signaler hos børn, der bør give anledning til bekymring, er forskellige og kan afhænge af,

Vigtige signaler

- Barnet har en uforståelig eller pludselig ændret adfærd
- Barnet har mærker efter vold
- Barnet har fysiske tegn på omsorgssvigt som fx manglende renlighed
- Barnet udviser ligegyldighed, hjælpeløshed eller passivitet
- Barnet har lavt selvværd
- Barnet virker indesluttet eller vedholdende tavst
- Barnet virker trist, ensom eller depressiv
- Barnet virker angst, udviser nervøsitet/ængstelse eller umotiveret gråd
- Barnet går tilbage i udvikling – tisser fx i bukserne efter at være blevet renlig
- Barnet virker meget ukoncentreret
- Barnet virker opfarende eller aggressiv
- Barnet virker ukritisk i sin kontakt med andre
- Barnet skader sig selv eller har selvmordstanker
- Barnet har spiseforstyrrelser (sulter sig eller spiser overdrevent)
- Forældrenes kontakt til barnet er præget af manglende indføling, vrede, bebrejdelser, ligegyldighed eller afvisning
- Barnet lever under forhold, der kan bringe dets sundhed eller udvikling i fare, eller under forhold, der på andre måder er utilfredsstillende fx pga. misbrugsproblemer eller psykisk sygdom hos forældrene.

Kendskabet til familien skal anvendes som baggrund for at tolke barnets signaler.

Listen er ikke udtømmende.

Du kan læse mere om signaler vedrørende vold og seksuelle overgreb på SISOs hjemmeside www.socialstyrelsen.dk/siso.

hvilken relation du som fagperson har til barnet. Den nye bestemmelse i servicelovens § 49 a omfatter kun de fagpersoner, som er nævnt i bestemmelsen. Det betyder, at det for de pågældende faggrupper er de samme betingelser, der skal være opfyldt, for at der kan ske udveksling af oplysninger i det tværfaglige samarbejde.

I det følgende er beskrevet eksempler på situationer fra hverdagen, hvor forskellige fagpersoner observerer signaler hos børn og unge, der giver anledning til bekymring. Eksemplerne har til formål at beskrive nogle af de situationer, hvor du har mulighed for at udveksle oplysninger med andre fagpersoner inden for SSD-samarbejdet efter servicelovens § 49 a.

Det vil altid være en konkret vurdering, om der er behov for en indsats over for et barn eller en

ung, ligesom det altid vil være en konkret vurdering, om der bør foretages underretning. Når du læser eksemplerne, skal du derfor være opmærksom på, at eksemplerne ikke beskriver hele virkeligheden. I virkelighedens verden vil muligheden for at anvende servicelovens § 49 a bero på en konkret faglig vurdering. Eksemplerne angiver ikke udtømmende, hvilke signaler hos børn og unge, der bør give anledning til bekymring hos dig som fagperson.

Alle de faktiske omstændigheder, der er nævnt i eksemplerne, skal heller ikke nødvendigvis være til stede for, at du kan udveksle fortrolige oplysninger efter servicelovens § 49 a.

Du kan i det følgende læse eksempler, der særligt vedrører følgende fagpersoner:

ANSATTE I DEN KOMMUNALE SUNDHEDSTJENESTE

(Eksempel 1 og 2)

ANSATTE I KOMMUNALE INSTITUTIONER

(Eksempel 3 og 4)

ANSATTE INDEN FOR SKOLEOMRÅDET

(Eksempel 5, 6 og 7)

Der er ikke udarbejdet særlige eksempler vedr. selvejende institutioner, men hvis du er ansat i en selvejende institution, en privat institution eller en friskole, som løser opgaver for de myndigheder og institutioner, der er nævnt i service-lovens § 49 a, stk. 1, vil du også kunne udveksle oplysninger i medfør af bestemmelsen.

ANSATTE I DEN KOMMUNALE SUNDHEDSTJENESTE

SOM SYGEPLEJERSKE, SUNDHEDSPLEJERSKE,
LÆGE, TANDLÆGE ELLER TANDPLEJER

Eksempel 1 Sundhedsplejerske

Bekymring

En sundhedsplejerske besøger Karoline, der er fem måneder gammel. Under besøget observerer sundhedsplejersken følgende:

Karoline er ”pjevset” og græder. Karolines mor er træt og opgivende. Det virker, som om hun ikke rigtigt orker at trøste Karoline. Hun fortæller, at Karoline har været undersøgt hos lægen, men at der ikke er fundet tegn på sygdom, der kan forklare Karolines adfærd.

Karolines mor har tidligere fortalt sundhedsplejersken, at Karolines far er flyttet hen til en anden kvinde, og hun er alene med børnene. Karoline har to ældre søskende på tre og fem år. De ældre søskende er hjemme i dag, da Karolines mor ikke har nået at få dem i børnehave. Karolines

mor ser ikke ud til at have meget overskud til de to større børn. Karolines mor giver ikke selv udtryk for, at hun har brug for hjælp.

På grund af Karolines uro har sundhedsplejersken aflagt flere besøg for at vejlede moderen i forhold til ovenstående. Situationen er dog ifølge sundhedsplejerskens vurdering ikke blevet bedre.

Sundhedsplejersken er bekymret for Karoline og de større børn. Hun har derfor behov for at drøfte sin bekymring med en anden fagperson inden for SSD-samarbejdet, fx en socialrådgiver.

Handling

Sundhedsplejersken skal dele sine overvejelser med Karolines mor, og sundhedsplejersken skal som udgangspunkt forsøge at få et samtykke fra Karolines mor til, at sundhedsplejersken kan drøfte barnets forhold tværfagligt.

Hvis Karolines mor ikke vil give samtykke, kan sundhedsplejersken alligevel drøfte Karolines forhold med socialrådgiveren og eventuelt andre relevante fagpersoner inden for SSD-samarbejdet, jf. servicelovens § 49 a.

I forbindelse med den tværfaglige drøftelse kan der udveksles oplysninger om rent private forhold vedrørende Karolines personlige og familiemæssige forhold.

Hvis fagpersonerne på mødet vurderer, at der kan være behov for særlig støtte efter serviceloven, skal sundhedsplejersken foretage en underretning, jf. servicelovens § 153.

Som udgangspunkt kan denne problemstilling vedrørende Karoline kun danne grundlag for en drøftelse én gang. Dog kan der i særlige tilfælde afholdes et opfølgende møde. Et opfølgende møde kan eksempelvis være aktuelt, hvis sundhedsplejersken og socialrådgiveren på det første møde vurderer, at der er behov for at inddrage yderligere fagpersoner fra SSD-samarbejdet, eksempelvis en psykolog. Det kan også ske, hvis sundhedsplejersken sammen med socialrådgiveren på det første møde vurderer, at der er behov for yderligere, faktiske oplysninger, før det er muligt at afklare hvilken løsning, der vil være hensigtsmæssig.

Eksempel 2 Tandlæge

Bekymring

Sarah på 3 år kommer til tandlæge i den kommunale tandpleje sammen med sin mor. Tandlægen konstaterer ved undersøgelsen, at Sarah har flere huller, og Sarahs mundhygiejne er dårlig. Tandlægen taler med Sarahs mor og vejleder om, hvordan hun skal børste Sarahs tænder.

Sarah får desuden en ny tid med henblik på tilvænning til tandbehandling og om muligt behandling af hullerne.

Sarahs forældre møder imidlertid ikke op til den aftalte tid med Sarah. Tandplejen skriver et brev til familien og giver Sarah en ny tid. Den udebliver familien også fra. Tandplejen har adskillige gange forsøgt at kontakte familien telefonisk, uden at det er lykkedes. Tandlægen er bekymret for Sarah, da hullerne vil indebære, at Sarah har smerter i tænderne, og den mangelfulde mundhygiejne kan antyde, at Sarah også på andre måder ikke får den pleje, hun har brug for.

Handling

I denne situation, hvor tandlægen er bekymret for, om Sarah har smerter og for, om Sarahs forældre kan give hende den pleje, hun har brug for, kan den kommunale tandpleje i medfør af § 49 a kontakte Sarahs daginstitution eller eventuelt Sarahs sundhedsplejerske med henblik på at drøfte, om der kan være behov for en underretning.

KOMMUNALE INSTITUTIONER PÆDAGOGER I BØRNEHAVER OG VUGGESTUER, DAGPLEJERE

Eksempel 3 Pædagog i børnehave

Ali er fem år og er lige startet i en ny børnehave. Børnehaven ved, at Ali forinden har boet sammen med sin mor på krisecenter. Drengen har svært ved at indgå i leg med andre. Alis mor har forældremyndigheden over Ali. Ali har ikke samvær med sin far.

Handling

Børnehavepædagogen drøfter sine observationer og deraf følgende bekymring med sin leder. De bliver enige om, at de vil tale med Alis mor om deres observationer, som danner grundlag for, at de er bekymrede for Alis trivsel.

Børnehavepædagogen forsøger forgæves at få telefonisk kontakt til Alis mor, men Alis mor besvarer ikke børnehavens henvendelser. Ali bliver hentet og afleveret af Alis mors kusine, der selv fortæller, at hun ofte passer Ali. I denne situation, hvor børnehavepædagogen ikke kan få fat i Alis mor, og hvor børnehavepædagogen er bekymret for Alis trivsel, vil pædagogen kunne drøfte sagen med kommunens socialrådgiver uden samtykke fra Alis mor. Drøftelsen fører til underretning. Der starter herefter en sag i kommunens socialforvaltning.

Eksempel 4

Pædagog i vuggestue

Emilie på knap tre år går i vuggestue. Emilie bor hos sin mor. Emilies mor er veluddannet, men hun har ikke arbejde, da hun har en kronisk sygdom. Emilie kommer ikke i vuggestuen hver dag. Det kommer ifølge moderen lidt an på, hvornår de kommer op om morgenen.

Emilie er som regel ren og pæn, når hun kommer i vuggestuen, men på det sidste er det nogle gange sket, at Emilie kommer med beskidt tøj og er usoigneret.

Emilie er normalt meget aktiv i vuggestuen, men hun er på det seneste begyndt at virke mere inde-sluttet. Emilies mor er som regel meget sød over for sin datter, men pædagogen har på det seneste bemærket, at Emilies mor har lugtet af alkohol, når hun har hentet Emilie, og i de situationer har Emilies mor talt hårdt til Emilie.

Handling:

Pædagogen drøfter sin bekymring med sin leder, og de taler sammen med Emilies mor om deres bekymring for datteren. Emilies mor virker meget samarbejdsvillig. Samtidig udtrykker Emilies mor, at hun har det svært med sit liv. Hun lover ved samtalen, at hun vil tage sig bedre af Emilie. I en periode derefter er Emilie velplejet og kommer i rent tøj, og hun virker gladere. Men efter en kortere periode opstår de samme problemer igen.

I denne situation er det vigtigt, at pædagogen ikke venter med at handle, fordi hun vil tage hensyn til Emilies mor. Pædagogen skal således ikke forsøge at løse problemerne ved at prøve alle muligheder

inden for dagtilbuddets eget regi, fordi der kan være tale om et problem, der kræver særlig støtte. Pædagogen må understrege over for moderen, at det både for Emilie og moderens skyld er vigtigt, at det bliver undersøgt, om hun og Emilie har behov for særlig støtte.

Pædagogen skal inddrage moderen i overvejelserne om en tværfaglig drøftelse med en socialrådgiver og eventuelt andre relevante fagpersoner. Men selvom moderen ikke vil give samtykke til, at Emilies forhold drøftes, vil pædagogen i dette tilfælde alligevel kunne drøfte Emilies forhold tværfagligt inden for SSD-samarbejdet. Den tværfaglige drøftelse skal føre til en afklaring af, om pædagogen bør foretage en underretning. Pædagogen skal fortsætte med at støtte Emilie med de muligheder, børnehaven har inden for eget regi, selvom der er foretaget underretning.

KOMMUNALE INSTITUTIONER

PÆDAGOGER I BØRNEHAVER
OG VUGGESTUER, DAGPLEJERE

Eksempel 5 Skolelærer

Oliver er 15 år og går i 8. klasse. Oliver er velbegavet og har tidligere været godt med fagligt. Men i den senere tid er han begyndt at være meget fravæ-

rende fra skolen. Oliver er begyndt at komme bagud med lektierne, og læreren er bekymret for hans skolegang. Læreren ved, at Oliver bor hos sin mor, der arbejder meget og ofte er ude at rejse. Oliver er derfor tit alene hjemme. Han har tilsyneladende ikke kontakt med sin far. Oliver kommer ikke i klubben og har i øvrigt ikke nemt ved at få relationer til andre unge. Læreren ved, at han indimellem "strejfer alene rundt" i gaderne om aftenen. Oliver har sagt til sin lærer, at han gerne vil på efterskole. Læreren er bekymret for Oliver's skolegang, men også for hans trivsel i øvrigt. Læreren har behov for at drøfte sin bekymring med andre fagpersoner.

Handling:

Læreren skal tale med Oliver og med Oliver's mor om sin bekymring for Oliver. Det er vigtigt, at både Oliver's mor og Oliver inddrages i overvejelserne om behovet for en tværfaglig drøftelse. Selvom hans mor ikke vil give samtykke til en tværfaglig drøftelse, kan læreren drøfte sin bekymring med andre fagpersoner inden for SSD-samarbejdet, herunder med kommunens socialrådgiver. Det vil altid være en konkret vurdering, om en bekymring for barnets eller den unges trivsel skal føre til en underretning. Men hvis drøftelsen fører til en antagelse om, at der kan være behov for særlig støtte efter servicelovens regler, skal Oliver's lærer

underrette kommunens socialforvaltning. Læreren skal fortsætte med at støtte drengen med de muligheder, skolen har inden for eget regi, selvom der er foretaget en underretning.

Eksempel 6

Lærer

Peter er 9 år og går i 3. klasse. Han fungerer dårligt i skolen. Peter møder uforberedt og følger ikke med i timerne. Han har svært ved at koncentrere sig, er urolig og forstyrrer de andre. Samtidig kan han være truende over for de andre børn i frikvartererne. Skolen har afholdt dialogmøder med forældrene, men de kan ikke genkende det, skolen fortæller. Forældrene mener ikke, at det er deres opgave at lære drengen at gå i skole, og de mener i øvrigt heller ikke, at drengens adfærd er så bekymrende.

Læreren foreslår forældrene, at der tages kontakt til PPR. Det ønsker forældrene ikke, da de ikke ser, at der er de store problemer. Læreren er lidt utryk ved faderen, der kan virke lidt voldsom i sprog og adfærd.

På et tidspunkt slår drengen et barn fra et lavere klassetrin ret voldsomt. Skolen overvejer i første omgang en disciplinær foranstaltning i form

af udelukkelse fra undervisningen i en uge på grund af episoden. Læreren er dog i tvivl om, hvilken indsats der er behov for.

Handling:

Skolelederen skal forholde sig til den konkrete episode, hvor Peter har slået et andet barn og i den forbindelse tage stilling til, om der skal iværksættes foranstaltninger over for Peter efter folkeskolens regler.

Det er imidlertid vigtigt, at skolen samtidig overvejer, om der er behov for særlig støtte efter servicelovens regler og/eller en pædagogisk-psykologisk indsats.

Læreren har i denne situation behov for at drøfte sin bekymring med PPR og med kommunens socialrådgiver for at få afklaret, hvilken indsats der vil være den rigtige, herunder om der også er behov for særlig støtte efter servicelovens regler.

Såfremt læreren vurderer, at der er behov for en ikke-anonym tværfaglig drøftelse af Peters forhold, skal læreren forsøge at indhente samtykke fra forældrene. Men kan samtykke ikke opnås, kan læreren drøfte sin bekymring med socialrådgiveren og skolens psykolog efter servicelovens § 49 a.

Hvis den tværfaglige drøftelse fører til en afklaring af, at der kan være behov for særlig støtte efter servicelovens regler, skal læreren foretage en underretning. Hvis det samtidig vurderes, at der kan være behov for en pædagogisk-psykologisk indsats i PPR-regi, bør skolen arbejde hen imod dette samtidig med, at socialforvaltningen underrettes.

Eksempel 7 Pædagog i SFO

En SFO-pædagog er bekymret for Clara fra 3. klasse. Clara har tre mindre søskende. Clara har til opgave at aflevere to af sine søskende i børnehaven om morgenen og hente dem om eftermiddagen, når hun går fra SFO. Hendes mindste lillesøster bliver passet hjemme hos forældrene. Forældrene har ikke arbejde.

Clara fortæller indimellem, at hun skal skynde sig hjem, fordi hun skal hjælpe med at købe ind og lave mad. SFO-pædagogen ser stort set aldrig Claras forældre, der kun meget sjældent kommer i SFO'en. Clara er tit alene, og hun isolerer sig fra de andre børn. Hun har sjældent legeaftaler, og hun har næsten aldrig legekammerater med hjemme hos sig selv.

Handling:

SFO-pædagogen taler med sin leder og Claras klasselærer om sin bekymring. De er i tvivl om hvilken indsats, der kan være behov for. SFO-pædagogen skal tale med Claras forældre og fortælle dem om sin bekymring for Clara. SFO-pædagogen skal inddrage forældrene i overvejelserne omkring behovet for en tværfaglig drøftelse og skal forsøge at få deres samtykke til en sådan drøftelse.

SFO-pædagogen forsøger at få kontakt til Claras forældre flere gange både skriftligt og telefonisk. De svarer ikke på henvendelserne.

SFO-pædagogen vil i den situation kunne drøfte barnets forhold med andre relevante fagpersoner inden for SSD-samarbejdet uden forældrenes samtykke. Det kunne eksempelvis være Claras klasselærer, en skolepsykolog, en socialrådgiver samt den sundhedsplejerske, der har aflagt besøg hos familien. På mødet kan de drøfte rent private forhold om Claras personlige og familiemæssige omstændigheder. Den tværfaglige drøftelse skal føre til en afklaring af, om der er grund til at antage, at Clara har behov for særlig støtte, og om SFO-pædagogen derfor skal underrette kommunens socialforvaltning.

DEL II

Fagpersoners underretningspligt

FAGPERSONERS SKÆRPEDE UNDERRETNINGSPLIGT. HVAD ER NYT MED BARNETS REFORM?

- Den skærpede underretningspligt er præciseret, så det fremgår tydeligt, hvornår en fagperson har underretningspligt.
- Det er understreget, at en fagperson har underretningspligt, hvis fagpersonen får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller har behov for særlig støtte.
- Den fagperson, der har underrettet, har krav på at få en tilbagemelding om, hvorvidt underretningen har givet anledning til handling i form af undersøgelser eller foranstaltninger efter serviceloven.
- Socialforvaltningen har mulighed for at give den fagperson, der har underrettet, en orientering om, hvilken type foranstaltning, der er iværksat, og varigheden af foranstaltningen, hvis denne orientering skønnes at have væsentlig betydning for den støtte, som fagpersonen kan yde barnet.

Serviceovens § 153

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

- 1) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte,*
- 2) at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold,*
- 3) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller*

4) at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb

Stk. 2. Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold kan fastsætte regler om underretningspligt for andre grupper af personer, der under udøvelsen af deres erhverv får kendskab til forhold eller grund til at antage, at der foreligger forhold, som bevirker, at der kan være anledning til foranstaltninger efter denne lov. Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold kan endvidere fastsætte regler om, at andre grupper af personer har underretningspligt efter stk. 1, nr. 2, i forbindelse med aktiviteter uafhængigt af deres erhverv.

Serviceovens § 155 b

Kommunalbestyrelsen skal senest 6 hverdage efter modtagelsen af en underretning efter §§ 153-154 bekræfte modtagelsen af underretningen over for den, der foretog underretningen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal orientere den, der har foretaget underretning efter § 153, om, hvorvidt den har iværksat en undersøgelse eller foranstaltninger vedrørende det barn eller den unge, som underretningen vedrører. Dette

gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan ved en underretning efter § 153 orientere den, der foretog underretningen, om, hvilken type foranstaltning den har iværksat, og om den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som den pågældende under udøvelse af hvervet eller tjenesten kan yde barnet eller den unge. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende.

Serviceovens § 65

Ankestyrelsen kan af egen drift tage sager om særlig støtte til børn og unge op, når det må antages, at en kommunalbestyrelse i en konkret sag ikke har foretaget de fornødne sagsbehandlingskridt eller ikke har truffet de fornødne afgørelser i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste. Ankestyrelsen kan da pålægge kommunalbestyrelsen at foretage de fornødne sagsbehandlingskridt eller at træffe de fornødne afgørelser.

Stk. 2. Hvis der er behov for foranstaltninger efter §§ 52 eller 52 a og kommunalbestyrelsen undlader at iværksætte disse i fornødent omfang, kan Ankestyrelsen selv træffe en foreløbig afgørelse om foranstaltninger.

Stk. 3. Ankestyrelsen kan endvidere selv træffe afgørelse efter §§ 51, 58, 63 og 68 a.

Stk. 4. Ankestyrelsen kan pålægge kommunalbestyrelsen at gennemføre afgørelser efter stk. 1-3 og kan desuden bestemme, at afgørelserne skal gennemføres inden for en nærmere angivet tidsfrist, når det må anses for nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges bedste.

Stk. 5. Hvis borgere, fagpersoner eller andre har grund til at antage, at kommunalbestyrelsen ikke har foretaget eller truffet de i loven foreskrevne fornødne sagsbehandlingskridt eller afgørelser i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste, kan disse underrette Ankestyrelsen. Ankestyrelsen vurderer herefter, om der er grundlag for at tage sagen op efter stk. 1.

1. Hvornår har du skærpet underretningspligt?

Hvis du er offentligt ansat eller udøver offentligt erhverv, har du en skærpet underretningspligt.

Du har pligt til at underrette, hvis du får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter servicelovens kapitel 11.

Det samme gør sig gældende, hvis du vurderer, at et endnu ufødt barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold.

Du har endvidere underretningspligt, hvis du har kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung bliver udsat for overgreb.

Hvis du er ansat inden for skoleområdet, skal du være opmærksom på, at du har underretningspligt, hvis et barn eller en ung undlader at opfylde undervisningspligten eller har et ulovligt skolefravær, som kan give anledning til at antage, at barnet eller den unge kan have behov for særlig støtte. Ulovligt fravær omfatter bl.a. de tilfælde, hvor en elev har

mange forsømmelser af kortere eller længere varighed uden, at det skyldes sygdom eller ekstraordinær frihed med skolelederens tilladelse. Der kan også være grund til at underrette i tilfælde, hvor skolefraværet skyldes sygdom. Det drejer sig om tilfælde, hvor der er grund til at antage, at elevens sygdom skyldes vanskeligheder i barnets eller den unges forhold, som kræver særlig støtte efter serviceloven.

Særlig støtte efter servicelovens kapitel 11 kan eksempelvis dreje sig om støtteforanstaltninger i form af en behandlingsindsats, en støtteperson i hjemmet, en kontaktperson, en aflastningsfamilie eller en anbringelse.

Med overgreb menes strafbare handlinger begået mod et barn eller en ung under 18 år omfattet af straffelovens kap. 24 – 26, dvs. seksualforbrydelser, forbrydelser mod liv og legeme samt forbrydelser mod den personlige frihed. Du kan finde mere information om seksuelle overgreb og vold på SISO's hjemmeside www.socialstyrelsen.dk/iso. Du kan få telefonisk rådgivning i konkrete sager om seksuelle overgreb og vold på SISO's rådgivning tlf. 20 77 11 20.

Du kan læse mere om særlig støtte efter servicelovens kapitel 11 i Socialministeriets vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier. Du kan læse mere om undervisningspligten mv. i folkeskolelovens §§ 32 -33, § 35 og § 39, bekendtgørelse nr. 696 af 23. juni 2014 om elevers deltagelse i undervisningen i folkeskolen med senere ændringer, samt i § 6 i friskoleloven.

Ifølge servicelovens § 153 indtræder underretningspligten, uanset hvad der er årsag til, at barnet eller den unge kan have behov for den særlige støtte. Det er ikke en betingelse, at der er tale om omsorgssvigt, overgreb eller lignende alvorlige situationer.

Som underretter skal du ikke foretage en vurdering af, om barnet eller den unge vil kunne opnå særlig støtte efter servicelovens regler. Det er socialforvaltningens opgave. Læs mere herom i del II, kapitel 6: Hvad sker der, når sagen starter i kommunens socialforvaltning.

Hvis der er grund til at foretage en underretning, er det vigtigt, at du som fagperson gør det med det samme. Du skal altså ikke først i eget regi forsøge at løse de problemer, som reglerne om særlig støtte efter servicelovens kapitel 11 sigter mod at løse. Der kan således være en risiko for, at du som fagperson underretter for sent, hvis du vælger først at afprøve alle muligheder for støtte i dit eget regi, før du foretager en underretning.

Selvom du har foretaget en underretning, skal du som fagperson fortsat benytte de hjælpemuligheder, som findes i dit eget regi. Fx kan en skole,

Eksempel

Sophus på 5 år går i børnehave. En dag bemærker pædagogen, at Sophus har synlige mærker på arme og ryg. Pædagogen spørger Sophus, hvad der er sket, hvorpå Sophus svarer ”far blev gal på mig”. Pædagogen underretter med det samme socialforvaltningen.

I den situation, hvor pædagogen har kendskab til eller grund til at antage, at et barn har været udsat for overgreb, er pædagogen forpligtet til at underrette. I sådanne situationer skal en underretning ikke afvente en tværfaglig drøftelse.

der har foretaget en underretning til kommunens socialforvaltning, fortsat søge dialog med forældrene og tilbyde specialundervisning.

Du skal være opmærksom på, at du ikke har underretningspligt, hvis barnets eller den unges vanskeligheder har en karakter, som bør løses med en særlig specialpædagogisk indsats efter folkeskolelovens regler eller særlig støtte efter dagtilbudsloven. Det kan være i situationer, hvor et barn reagerer i en bestemt periode på grund af forhold i hjemmet, som ikke umiddelbart leder til behov for særlig støtte. Det kan fx være ved sygdom i familien, en skilsmisse eller en flytning. Du kan i disse tilfælde via dialog med forældrene afklare, hvorvidt der er behov for ekstra støtte i regi af normaltilluddet, eller om

forholdene leder til en antagelse om, at der kan være behov for særlig støtte efter serviceloven. Det kan også være tilfælde, hvor større elever har ulovligt skolefravær på grund af skoletræthed, som kan løses i det almindelige skole/hjem-samarbejde.

Det er således vigtigt, at du både er opmærksom på, om barnet eller den unge kan have et behov for særlig støtte efter servicelovens regler, og om barnet har problemer, der kræver en indsats inden for det faglige regi, du arbejder i.

Ved vold og overgreb

Hvis du under udøvelsen af tjenesten får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb, skal du underrette socialforvaltningen og eventuelt politiet. Underretning bør i den situation ikke afvente en tværfaglig drøftelse. Du kan underrette til Ankestyrelsen, hvis kommunen ikke reagerer på din underretning eller gør tilstrækkeligt over for barnet.

Se del II kapitel 5 og kapitel 6 om inddragelse af forældre ved mistanke om vold eller andre overgreb.

2. Hvem har skærpet underretningspligt?

Hvis du er offentligt ansat eller udøver offentligt erhverv, har du en skærpet underretningspligt.

Den skærpede underretningspligt gælder, uanset hvor du er offentlig ansat, fx gælder den for ansatte i politiet, ved domstolene, i kommunale forvaltninger samt for ansatte ved statsforvaltningerne. Du har en skærpet underretningspligt, hvis du fx er lærer, pædagog/pædagogmedhjælper, dagplejer, sundhedsplejerske, sygeplejerske, læge, tandlæge eller tandplejer, skolepsykolog, ansat i PPR eller SSP-medarbejder.

Både privatpraktiserende og offentligt ansatte læger og tandlæger/tandplejere har en skærpet underretningspligt.

Du har også en skærpet underretningspligt, hvis du er ansat ved frie grundskoler og frie kostskoler, i dagpasningstilbud, der er drevet som selvejende institutioner, i private dagtilbud, der udfører opgaver efter aftale med kommunalbestyrelsen, samt opholdssteder, døgninstitutioner,

Du kan læse mere om hvem, der har underretningspligt i servicelovens § 153, stk. 1, og i bekendtgørelse nr. 1466 af 16. december 2010 om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service

Se handlingsveje for fagpersoner, når et barn eller en ung ikke trives i del I, kapitel 5.

krisecentre, familiepleje, behandlingstilbud samt private tilbud, der for det offentlige udfører opgaver rettet mod personer med sociale eller andre særlige problemer. Den skærpede underretningspligt gælder også præster i folkekirken.

Personlig pligt

Din underretningspligt er en personlig pligt. At pligten er personlig betyder, at du er forpligtet til at reagere og handle, når du har kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte.

Du har dermed som enkeltperson pligt til at kontakte socialforvaltningen i kommunen og videregive din bekymring for barnet eller den unge. Din underretningspligt går forud for din tavshedspligt.

3. Er du i tvivl om, hvorvidt du skal underrette?

Du skal underrette kommunens socialforvaltning, hvis der er forhold omkring barnet eller den unge, der bevirker, at du har kendskab til eller grund til at antage, at barnet eller den unge har brug for særlig støtte efter servicelovens regler. Du kan underrette til Ankestyrelsen, hvis kommunen ikke reagerer på din underretning eller gør tilstrækkeligt over for barnet.

Hvis du er i tvivl om, hvorvidt du skal underrette, vil det altid være en god idé at tale med dine kollegaer og din nærmeste leder.

Hvis du som fagperson er omfattet af SSD-samarbejdet, kan du også vælge at drøfte din bekymring med en eller flere andre fagpersoner inden for SSD-samarbejdet. Læs mere om denne mulighed i pjecens del I.

4. Hvad skal din underretning indeholde?

Der er ingen formkrav til, hvordan du som fagperson skal underrette. Du kan underrette mundtligt eller skriftligt.

Det gavner forløbet, hvis du oplyser dit navn. Det kan være til gavn for sagsbehandlingen, men vigtigst af alt kan det være til gavn for barnet og for det videre samarbejde med barnet og barnets familie. Forældrene får tillige mulighed for at indgå i en dialog med dig om dine observationer. Når du opgiver dit navn, får du også oplyst, hvorvidt underretningen fører til en indsats. Det er dog også muligt at underrette anonymt.

Underretningen skal gives til kommunalbestyrelsen. I praksis skal en underretning gives til den del af kommunens forvaltning, der behandler

sager om særlig støtte til børn og unge, som oftest kommunens socialforvaltning.

For at socialforvaltningen kan have et fornuftigt grundlag at vurdere sagen på, er det væsentligt, at underretningen indeholder så præcise oplysninger som muligt.

Du kan vælge at inddrage følgende punkter i din underretning:

- Kontaktoplysninger på barnet og på den, der har forældremyndigheden
- Baggrunden for din underretning
- Dine observationer vedrørende barnet og familien
- En generel beskrivelse af barnets fysiske, psykiske og sociale forhold, ressourcer og vanskeligheder
- Samarbejdet med forældrene
- Barnets fremmøde
- Dit/jeres forhold til barnet
- Andre oplysninger om barnet, som er vigtige
- Hvis underretningen er gennemgået med forældrene, så beskriv deres kommentarer/reaktioner
- Hvis underretningen er sendt uden forældrenes viden, skal dette begrundes.

Du kan læse mere om særlig støtte efter servicelovens regler, og hvilke regler, der gælder for kommunens behandling af underretninger, i Socialministeriets vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier.

5. Inddragelse af forældrene

Før du underretter, bør du som hovedregel orientere forældrene om, at du vil sende en underretning til socialforvaltningen. Du bør også forsøge at få samtykke fra forældremyndighedsindehaveren til at kontakte socialforvaltningen om din bekymring.

Skulle det ske, at forældrene ikke vil give samtykke, skal du alligevel underrette socialforvaltningen, hvis du har kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte efter servicelovens regler.

Dette skal du gøre, fordi din underretningspligt går forud for din tavshedspligt. Ovenstående gælder også, hvis der er tale om en bekymring for et endnu ufødt barn som følge af vordende forældres forhold.

Ved overgreb mod børn og unge

Hvis du underretter som følge af, at du har kendskab til eller grund til at antage, at forældrene har udsat barnet eller den unge for vold, seksuelt misbrug eller andre overgreb, er det vigtigt at

være opmærksom på, at en orientering af forældrene kan indebære, at politiets muligheder for efterforskning forringes.

Som udgangspunkt vil det være socialforvaltningen, der tager stilling til, om der skal foretages politianmeldelse. I den forbindelse bør socialforvaltningen og politiet sammen vurdere sagen, herunder hvordan den eller de mistænkte orienteres. Læs mere i kapitel 6.

6. Hvad sker der, når sagen starter i kommunens socialforvaltning?

Rettidig og systematisk vurdering af alle underretninger

Kommunalbestyrelsen – i praksis socialforvaltningen – skal sikre, at der iværksættes en rettidig og systematisk vurdering af alle underretninger. Der skal ske en central registrering af underretningerne, og der skal senest 24 timer efter modtagelsen af en underretning være foretaget en vurdering af, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger.

Samtale med barnet

Socialforvaltningen skal altid som led i behandlingen af en underretning overveje, om det vil være relevant at afholde en samtale med barnet eller den unge. Hvis der underrettes om overgreb mod barnet eller den unge, skal socialforvaltningen afholde en børnesamtale, og hvis underretningen omhandler en bekymring for, at en eller begge forældre har begået overgreb mod barnet eller den unge, skal samtalen afholdes uden forældremyndighedsindehaverens samtykke og tilstedeværelse.

Pligt til genvurdering

Hvis der allerede er iværksat en foranstaltning over for det barn eller den unge, som underretningen vedrører, skal der foretages en genvurdering af sagen. Genvurderingen skal afklare, hvorvidt underretningen giver anledning til at revidere indsatsen. Hvis der allerede er påbegyndt en børnefaglig undersøgelse, indgår underretningen i denne undersøgelse. I den situation skal der ikke foretages en genvurdering.

En børnefaglig undersøgelse

Socialforvaltningen skal vurdere, om et barn eller en ung har et behov for særlig støtte, og om der skal igangsættes en børnefaglig undersøgelse,

jf. servicelovens § 50. En underretning medfører ikke i sig selv, at kommunen er forpligtet til at iværksætte en § 50 undersøgelse eller foranstaltninger efter § 52. Men kommunen har som led i sin almindelige tilsynsforpligtelse efter servicelovens § 146 pligt til at undersøge, om der er behov for en børnefaglig undersøgelse og for særlig støtte efter kapitel 11.

En børnefaglig undersøgelse efter § 50 kræver ikke samtykke fra forældrene eller den unge, der er fyldt 15 år. Undersøgelsen gennemføres så vidt muligt i samarbejde med forældrene og den unge, og der skal som udgangspunkt afholdes en samtale med barnet eller den unge.

Hvis et barn eller en ung har været udsat for overgreb, eller hvis der er mistanke om overgreb, skal kommunen bruge det børnehus, kommunen er tilknyttet, ved gennemførelsen af § 50 undersøgelsen.

Oplysningspligt og inddragelse af forældrene

Forældremyndighedsindehaveren/familien skal orienteres, når kommunens socialforvaltning har modtaget en underretning. Det vil afhænge af den enkelte sags nærmere omstændigheder,

Du kan læse mere om reglerne i den sociale retssikkerhedslov i §§ 11 a – 11 c og i Socialministeriets vejledning nr. 73 af 3. oktober 2006.

hvornår og hvordan forældremyndighedsindehaveren/familien oplyses om underretningen og inddrages i sagens forløb.

Socialforvaltningen skal endvidere være opmærksom på, at kommunalbestyrelsen efter persondataloven har oplysningspligt over for forældremyndighedsindehaveren. Se faktaboks med henvisning til, hvor du kan læse mere om oplysningspligten efter persondataloven.

Kommunalbestyrelsen har som dataansvarlig oplysningspligt over for den registrerede efter persondatalovens §§ 28 – 29, når der sker en elektronisk behandling af personoplysninger. Du kan læse mere om oplysningspligten i persondatalovens §§ 28 – 29 og i Datatilsynets vejledning nr. 126 af 10. juli 2000 om registreredes rettigheder efter reglerne i kapitel 8 – 10 i persondataloven. Du kan endvidere søge information på Datatilsynets hjemmeside datatilsynet.dk samt på tlf. 33 19 32 00.

Indhentelse af oplysninger

Kommunens socialforvaltning kan indhente yderligere oplysninger fra andre myndigheder, skole, psykologer, læger m.fl. efter retssikkerhedslovens §§ 11 a – 11 c, hvis oplysningerne er nødvendige for at behandle sagen.

Når socialforvaltningen indhenter oplysninger ifølge retssikkerhedslovens §§ 11 a – c, har de pågældende myndigheder og private pligt til at videregive oplysningerne. Set fra de pågældende myndigheders og privates side vil der derfor ved videregivelsen ikke være tale om brud på tavshedspligten eller på persondatalovens regler.

Underretning om forhold, der kan være strafbare

Sagsbehandleren i socialforvaltningen kan – fx gennem en underretning – blive gjort opmærksom på forhold, der kan være strafbare.

Det er politiets og retsvæsenets opgave at varetage den strafferetlige efterforskning og vurdere strafferetlige forhold, herunder overgreb mod børn og unge.

Du kan læse mere om reglerne i den sociale retssikkerhedslov i §§ 11 a – 11 c og i Socialministeriets vejledning nr. 73 af 3. oktober 2006.

Det er derfor vigtigt, at politiet får at vide, hvis en offentlig myndighed har mistanke om overgreb eller andre alvorlige forbrydelser. Politiet kan på baggrund af oplysningerne vurdere, om der er grundlag for at gå videre med sagen.

Hvis socialforvaltningen får mistanke om overgreb mod et barn eller en ung, skal behovet for politianmeldelse således vurderes konkret i den konkrete sag. Det afgørende i vurderingen er at sikre, at barnet eller den unge beskyttes mod eventuelle overgreb.

Mulighed for at udveksle oplysninger mellem politi og kommuner

Hvis socialforvaltningen i forbindelse med en underretning er i tvivl om, hvorvidt der skal ske politianmeldelse, kan socialforvaltningen rette henvendelse til den stedlige politikreds og søge rådgivning. Socialforvaltningen og politiet har efter servicelovens § 49 b mulighed for at udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig som led i forebyggelsen af overgreb mod børn og unge.

Det kan fx være relevant, hvis socialforvaltningen er i tvivl om, hvorvidt der skal ske politianmeldelse. Du kan læse mere om kommunernes mulighed for at udveksle oplysninger med politiet i Ankestyrelsens vejledning om udveksling af oplysninger mellem kommuner og politi samt i børnehuse, oktober 2013.

Uanset om der foretages politianmeldelse, og uanset om politiet efter en undersøgelse af sagen beslutter, at der ikke er grundlag for at rejse tiltale, er det fortsat kommunens ansvar at tage stilling til barnets/familiens behov for særlig støtte.

Efter straffelovens § 141 gælder en pligt til at gøre, hvad der står i ens magt for at forebygge visse nærmere angivne alvorlige forbrydelser, som man har kendskab til. Denne bestemmelse i straffeloven pålægger bl.a. en pligt til at afværge forbrydelser, der medfører fare for menneskers liv eller velfærd. Afværgepligten gælder også for offentligt ansatte, og pligten kan indtræde i forbindelse med, at en begået forbrydelse kan tænkes at gentage sig eller i forbindelse med, at en forbrydelse kan forebygges. Afværgepligten kan derfor fx være relevant i forbindelse med, at en socialforvaltning modtager underretning om vold eller andre overgreb mod et barn eller en ung.

Inddragelse af forældrene, hvis der foretages politianmeldelse

Forældremyndighedsindehaveren/familien skal som nævnt ovenfor orienteres, når kommunens socialforvaltning har modtaget en underretning. Men i sager, hvor socialforvaltningen på baggrund af en konkret vurdering af sagen vil foretage anmeldelse til politiet som følge af mistanke om vold eller andre overgreb fra forældremyndighedsindehaveren, er det vigtigt, at socialforvaltningen og politiet sammen vurderer sagen.

Politiet skal i den situation inddrages, inden den eller de mistænkte forældre orienteres om sagen.

Det kan have afgørende betydning for udfaldet af en eventuel efterforskning i sagen, at politiet får mulighed for at iværksætte eventuelle straffeprocessuelle indgreb mod den mistænkte, fx ransagning, før den mistænkte bliver gjort bekendt med mistanken og får lejlighed til at fjerne eventuelle bevismaterialer.

Politiet og socialforvaltningen har med bestemmelsen i servicelovens § 49 b mulighed for at udveksle oplysninger og i den forbindelse at koordinere deres arbejde, fx i forhold til hvordan

og på hvilket tidspunkt i sagens forløb, forældre, der er under mistanke for at have begået overgreb mod deres børn, skal orienteres.

Det er vigtigt, at socialforvaltningen er opmærksom på, at hensynet til barnets tarv altid går forud for et eventuelt hensyn til politiets efterforskning. Socialforvaltningen skal derfor ikke udskyde en eventuel indsats over for barnet eller den unge, hvis barnet eller den unge har et akut behov for hjælp.

Kvittering for underretning

Socialforvaltningen skal senest seks hverdage efter modtagelsen af en underretning sende en bekræftelse på modtagelsen til den fagperson, der har underrettet.

Tilbage melding til underretter

Den fagperson, der har underrettet, har krav på at få oplyst, hvorvidt underretningen har givet socialforvaltningen anledning til handling. Socialforvaltningen skal på eget initiativ orientere fagpersonen om, hvorvidt der er iværksat undersøgelser eller foranstaltninger vedrørende barnet eller den unge, som underretningen angår. Pligten gælder som udgangspunkt alle tilfælde, med mindre særlige forhold gør sig gældende.

Socialforvaltningen har endvidere mulighed for at orientere fagpersonen om, hvilken indsats, kommunen har iværksat over for barnet eller den unge, og varigheden af indsatsen. Socialforvaltningen kan give denne orientering på eget initiativ eller efter anmodning fra fagpersonen. I begge tilfælde forudsætter det, at socialforvaltningen vurderer, at oplysningerne har væsentlig betydning for den støtte, som fagpersonen kan yde barnet eller den unge. Det vil navnlig være relevant i forhold til fagpersoner i dagtilbud, skole og sundhedspleje, eller andre fagpersoner, der som led i deres daglige arbejde varetager en opgave over for barnet eller den unge, som giver mulighed for at understøtte den indsats, der er igangsat for at afhjælpe de pågældende problemer.

Det kan fx være en pædagog i et dagtilbud, der kan bakke op om en iværksat familiebehandling, der har til hensigt at afhjælpe udadreagerende adfærd.

Socialforvaltningens orientering giver fagpersonen mulighed for at få indsigt i, om socialforvaltningen behandler sagen på behørig vis. Personer, der efter § 153 har foretaget en underretning til kommunens socialforvaltning, kan underrette Ankestyrelsen om dette med henblik på, at Ankestyrelsen kan tage sagen op af egen drift. Det kan fx ske, hvis der er bekymring for, om socialforvaltningen i en konkret sag har reageret som nødvendigt. Det kan også ske i tilfælde af, at en afgørelse ikke i nødvendigt omfang tager hensyn til barnets eller den unges bedste.

Eksempel på tilbagemelding til underretter

En lærer har underrettet socialforvaltningen om en bekymring for en dreng fra 4. klasse.

Læreren har inden for et par dage fået en kvittering på, at underretningen er modtaget, og efter et par måneder får læreren en orientering om, at der er iværksat en foranstaltning. Socialforvaltningen oplyser ikke, hvilken foranstaltning der er tale om.

Drengen går stadig i klassen, og læreren er bekymret for, om socialforvaltningen har reageret i tilstrækkeligt omfang over for barnet. Læreren anmoder derfor socialforvaltningen om at få oplyst, hvilke foranstaltninger, der er iværksat.

I den konkrete sag har socialforvaltningen iværksat et tilbud om et aflastningsophold, fordi forældrene i perioder ikke er i stand til at tage tilstrækkeligt vare på barnet på grund af misbrug.

Kommunens socialforvaltning kan efter den særlige bestemmelse i servicelovens § 155 b, stk. 3 oplyse læreren om, hvilken type foranstaltning, der er iværksat og den planlagte varighed af foranstaltningen, hvis oplysningen kan have væsentlig betydning for den støtte, som læreren som led i sit arbejde kan yde barnet.

Det vil være relevant og af væsentlig betydning for læreren i det daglige arbejde med drengen at få oplysning om, at kommunen har iværksat et tilbud om et aflastningsophold. Det kan give læreren mulighed for at tage højde for, at barnet i perioder kan være sårbart og i disse perioder give barnet særlig opmærksomhed og støtte. Socialforvaltningen kan derfor give læreren denne oplysning i medfør af § 155 b, stk. 3. Socialforvaltningen kan i denne situation også give denne oplysning på eget initiativ uden at afvente, at læreren anmoder herom.

BILAG I

Almindelige regler om tavshedspligt og videregivelse af fortrolige oplysninger

INTRODUKTION

Pjecens del I beskriver servicelovens § 49 a, der giver mulighed for at fravige persondatalovens regler om behandling, herunder videregivelse, af personoplysninger. Servicelovens § 49 a supplerer endvidere sundhedslovens regler om videregivelse af helbredsoplysninger mv.

Pjecens del II beskriver reglerne om den skærpede underretningspligt, der gælder for offentligt ansatte eller personer, der udøver offentligt erhverv, jf. servicelovens § 153, og tilbagemelding til den, der har underrettet, jf. servicelovens § 155 b. Underretningspligten går forud for din tavshedspligt.

I dette bilag får du et kort indblik i de almindelige regler om tavshedspligt samt persondatalovens regler om behandling, herunder videregivelse, af personoplysninger til andre myndigheder eller til private.

Bilaget indeholder endvidere en kort beskrivelse af den kommunale enhedsforvaltning, se nærmere i kapitel 4. I bilagets kapitel 5 kan du desuden finde henvisninger til, hvor du kan læse mere om de særlige regler om tavshedspligt og videregivelse af helbredsoplysninger, der gælder inden for sundhedsvæsenet.

Dette bilag giver på et meget overordnet plan et overblik over reglerne og indeholder således ikke en gennemgang af alle regler. Det bemærkes i den forbindelse, at bilaget fx ikke indeholder en beskrivelse af reglerne i forvaltningslovens § 29 eller § 32.

Hvis du har behov for en mere detaljeret gennemgang af reglerne, kan du orientere dig via den oversigt, som findes i bilagets kapitel 6. Her er der henvist til, hvor du kan læse mere om de forskellige regelsæt.

Du kan læse mere om din tavshedspligt i forvaltningslovens § 27 og straffelovens §§ 152 – 152 f.

Forvaltningslovens § 29

Bestemmelsen handler om indhentning af oplysninger i ansøgningssager. Som udgangspunkt må der ikke indhentes oplysninger om en ansøgers rent private forhold fra andre dele af forvaltningen eller fra en anden forvaltningsmyndighed, uden at ansøgeren har givet samtykke.

Forvaltningslovens § 32

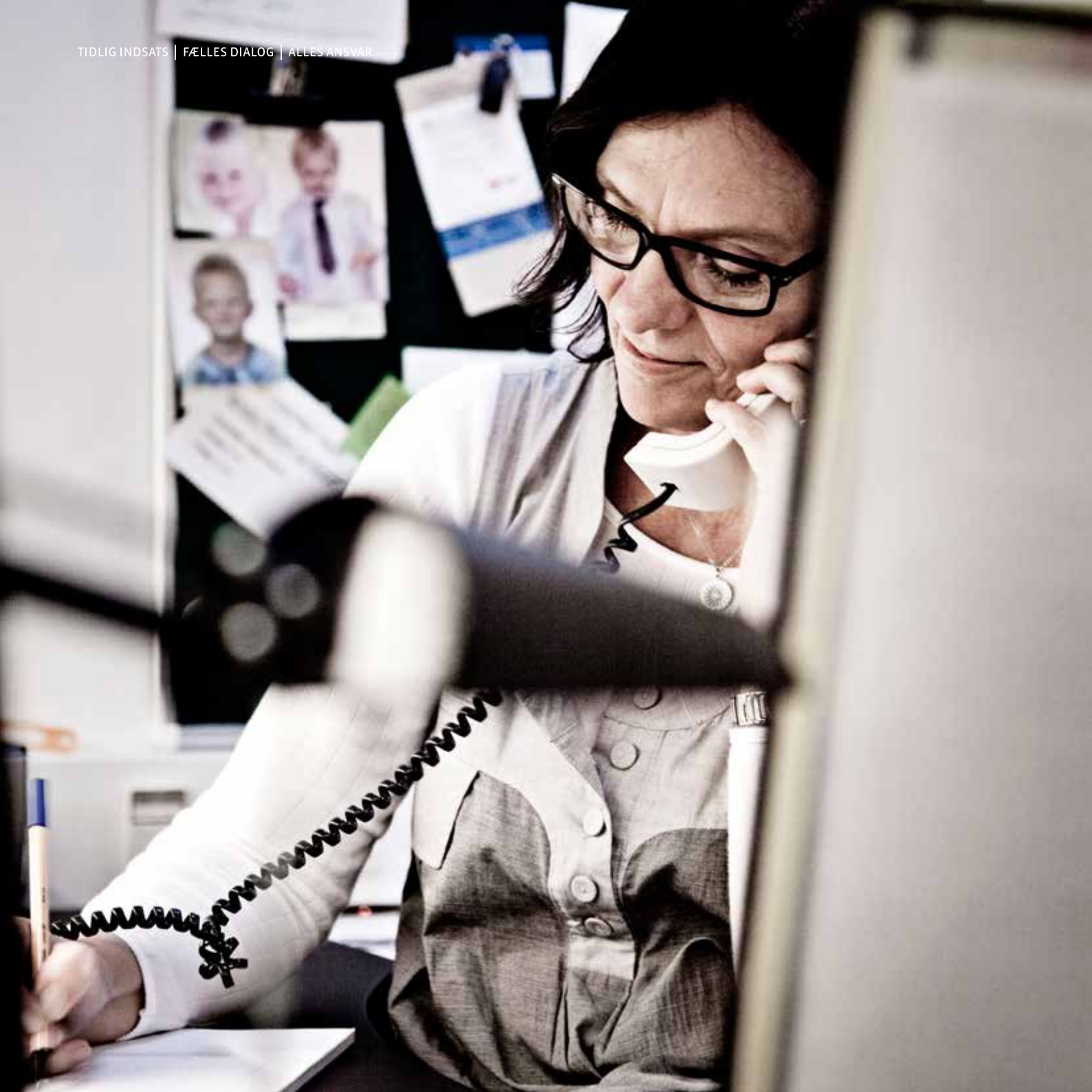
Bestemmelsen handler om, at den, der virker inden for den offentlige forvaltning, ikke i den forbindelse må skaffe sig fortrolige oplysninger, som ikke er af betydning for udførelsen af den pågældendes opgave.

1. Tavshedspligt

Tavshedspligten indebærer, at man som fagperson har tavshedspligt med hensyn til alle fortrolige oplysninger om børn, unge og deres familier, som man kommer i besiddelse af gennem sit arbejde.

Formålet med at have regler om tavshedspligt er at sikre retssikkerheden og den grundlæggende tillid mellem borgeren og de personer fra det offentlige, som borgeren kommer i kontakt med. Reglerne om tavshedspligt skal bl.a. sikre, at der kun udveksles fortrolige oplysninger om børn og unge og deres familier med andre fagpersoner, når dette er nødvendigt, og når det har et sagligt formål.

Efter bestemmelsen i straffelovens § 152, stk. 3, anses en oplysning for at være fortrolig, når den ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan. Oplysningen anses også for at være fortrolig, når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser.

Det følger af forvaltningslovens § 27, stk. 1, nr. 1, at den, der virker inden for den offentlige forvaltning, har tavshedspligt med hensyn til oplysninger om enkeltpersoners private, herunder økonomiske forhold.

Det afgørende for, om en oplysning skal anses for fortrolig efter denne bestemmelse, vil bl.a. være en vurdering af, om oplysningen er af en sådan karakter, at man efter den almindelige opfattelse i samfundet bør kunne forlange, at oplysningen ikke kommer til offentlighedens kendskab.

Tavshedspligten omfatter bl.a. de personoplysninger, der er nævnt i persondatalovens §§ 7 – 8, om enkeltpersoners rent private forhold. Det drejer sig om oplysninger om race, religion, hudfarve, om politiske, foreningsmæssige, seksuelle og strafbare forhold, samt oplysninger om helbredsforhold og misbrug af nydelsesmidler mv. Mindre følsomme oplysninger, der er omfattet af persondatalovens § 6, kan også efter en konkret vurdering være omfattet af tavshedspligten, fx oplysninger om personnumre. Du kan se flere eksempler på oplysninger omfattet af §§ 6 – 8 i kapitel 3.

Det er strafbart at bryde reglerne om offentlige myndigheders tavshedspligt.

2. Persondatalovens regler om samtykke som grundlag for videregivelse af fortrolige oplysninger

Der findes flere ligestillede muligheder for at videregive oplysninger i henhold til §§ 6 – 8 i persondataloven. Dette afsnit beskriver muligheden for at videregive personoplysninger til andre myndigheder eller til private, hvis der er indhentet et samtykke, der lever op til persondatalovens krav til et samtykke.

Krav til samtykke

Et samtykke kan være skriftligt eller mundtligt. Persondatalovens regler stiller ikke krav om et skriftligt samtykke. Det er imidlertid myndighederne, der har bevisbyrden, hvis der opstår tvivl om, hvad der er givet samtykke til, og om samtykket opfylder persondatalovens krav. Det mest hensigtsmæssige vil derfor være, at samtykket er skriftligt.

Efter persondatalovens regler er et samtykke ikke tidsbegrænset. Men det er muligt at tilbagekalde

et samtykke. I princippet kan tilbagekaldelse af et samtykke ske på et hvilket som helst tidspunkt. Dog kan samtykket ikke tilbagekaldes med tilbagevirkende kraft.

Et samtykke skal være ”frivilligt, specifikt og informeret”:

At et samtykke skal være frivilligt betyder, at det ikke må være givet under tvang.

At samtykket skal være specifikt betyder, at det klart og tydeligt skal fremgå, hvad der er givet samtykke til, hvilke typer af oplysninger, der må ske behandling og videregivelse af, til hvem oplysningerne må gives samt med hvilket formål, det sker.

At samtykket skal være informeret betyder, at den, der afgiver samtykke, skal være klar over, hvad det er, man giver samtykke til.

Hvis forældrene har fælles forældremyndighed og bor sammen, kan den ene forælder give samtykke til, at barnet eller den unges forhold bliver drøftet.

Hvis forældrene har fælles forældremyndighed, og forældrene ikke bor sammen, kan den af for-

ældrene, som barnet eller den unge bor hos, give samtykke til, at barnets eller den unges forhold bliver drøftet.

Hvis begge forældres indflydelse på barnets situation skal drøftes, skal begge forældre give samtykke.

Samtykke kan også gives af en person, der har fået fuldmagt af forældremyndighedsindehaveren.

3. Persondatalovens øvrige regler om videregivelse af personoplysninger

Som nævnt i kapitel 2 kan videregivelse af personoplysninger ske på grundlag af samtykke. I dette kapitel beskrives kort persondatalovens øvrige muligheder for behandling, herunder videregivelse af personoplysninger til andre myndigheder eller til private.

Behandling af personoplysninger

Ved ”behandling” forstås ifølge persondataloven enhver operation eller række af operationer med eller uden brug af elektronisk databehandling, som oplysningerne gøres til genstand for. Behandlingsbegrebet omfatter fx indsamling,

registrering, videregivelse og opbevaring. Persondatalovens regler om behandling omfatter således både videregivelse til andre forvaltningsmyndigheder, udveksling af oplysninger mellem forskellige dele af samme forvaltningsmyndighed og forvaltningsmyndighedens interne anvendelse af oplysninger samt videregivelse til private. Det betyder, at persondatalovens behandlingsregler også gælder for intern behandling og udveksling af oplysninger inden for den kommunale enhedsforvaltning. Men udveksling af oplysninger inden for den kommunale enhedsforvaltning anses for intern anvendelse og altså ikke for videregivelse til andre forvaltningsmyndigheder. I kapitel 4 er den kommunale enhedsforvaltning nærmere beskrevet.

Manuel og elektronisk videregivelse

Persondataloven gælder bl.a. for behandling af personoplysninger, som helt eller delvis foretages ved hjælp af elektronisk databehandling. Persondatalovens generelle regler om behandling og videregivelse af oplysninger gælder desuden for forvaltningsmyndigheders manuelle videregivelse af personoplysninger til andre forvaltningsmyndigheder.

Det betyder, at der gælder samme adgang til at udveksle personoplysninger med en anden forvaltningsmyndighed, uanset om der er tale om oplysninger fra en kommunes it-systemer eller fra en manuel sag, og uanset på hvilken måde udvekslingen sker.

Videregivelse af personoplysninger til andre forvaltningsmyndigheder reguleres således af persondatalovens regler om behandling, herunder videregivelse, af personoplysninger, uanset om videregivelsen sker manuelt eller elektronisk.

Personoplysninger

Persondatalovens regler gælder for behandling, herunder videregivelse, af personoplysninger.

Personoplysninger er et bredt begreb. Det omfatter enhver form for information om en identificeret eller identificerbar fysisk person. Begrebet omfatter derfor alle oplysninger, der kan henføres til en fysisk person. Det gælder også, selvom det forudsætter kendskab til personnummer, identifikationsnummer eller lignende. Et billede af en person eller personens stemme vil være omfattet af begrebet, hvis det i praksis er muligt at henføre oplysningerne til en bestemt fysisk person.

De vigtigste regler om behandling, herunder videregivelse, findes i persondatalovens §§ 5 – 8.

Grundlæggende principper for behandling (persondatalovens § 5)

Persondatalovens behandlingsregler i §§ 6 – 8 skelner mellem på den ene side ikke-fortrolige og almindeligt fortrolige personoplysninger, der er omfattet af persondatalovens § 6, og på den anden side følsomme oplysninger, der er omfattet af persondatalovens §§ 7 – 8.

Følsomme oplysninger omfattet af persondatalovens §§ 7 – 8

kaldes også ”oplysninger om rent private forhold”.

Betingelserne for at behandle, herunder videregive, personoplysninger skærpes, jo mere følsomme oplysninger, der er tale om. Nedenfor er eksempler på ”ikke-fortrolige” og ”almindeligt fortrolige” oplysninger omfattet af persondatalovens § 6 og eksempler på ”følsomme oplysninger” omfattet af persondatalovens §§ 7 – 8.

Man skal være opmærksom på, at oplysninger, der umiddelbart er ”ikke-fortrolige” eller ”almindeligt fortrolige” oplysninger omfattet af persondata-

lovens § 6 under særlige omstændigheder kan være følsomme oplysninger omfattet af §§ 7 og 8. Som eksempel kan nævnes en oplysning om adresse. Det er umiddelbart en oplysning omfattet af persondatalovens § 6. Men hvis en person har adresse i et fængsel, bliver adresseoplysningen omfattet af § 8.

Som beskrevet i kapitel 2 kan personoplysninger videregives på grundlag af et samtykke.

Nedenfor er angivet persondatalovens øvrige muligheder for at videregive personoplysninger til andre myndigheder eller til private. Det er ikke alle muligheder for at behandle, herunder videregive, personoplysninger, der er nævnt her. Der kan indhentes yderligere information i persondatalovens regler for behandling, herunder videregivelse, af personoplysninger i persondatalovens §§ 6 – 8.

Ikke-fortrolige eller almindeligt fortrolige oplysninger (persondatalovens § 6)

Behandling, herunder videregivelse, af almindeligt fortrolige eller ikke-fortrolige oplysninger kan bl.a. finde sted, hvis behandlingen er nødvendig:

- for at overholde en retlig forpligtelse, som påhviler den dataansvarlige

Eksempler på ikke-fortrolige eller almindeligt fortrolige oplysninger omfattet af persondatalovens § 6

- Navn
- Adresse (se dog nedenfor vedr. § 7 om bopæl, der indikerer helbredsmæssige forhold)
- Fødselsdato
- Nationalitet
- Familiemæssige forhold, fx hvem af forældrene der har forældremyndigheden, at forældrene er gift eller er blevet skilt
- Forældrenes økonomiske forhold, fx at familien får særligt børnetilskud
- Oplysning om helbred uden angivelse af, hvori sygdommen består
- Forældrenes ansættelses- eller uddannelsesforhold
- Forældrenes bil – og boligforhold, fx at familien bor i socialt boligbyggeri
- Sociale problemer, der ikke kan betragtes som store
- Lettere adfærdsproblemer hos børn, fx at et barn har vanskeligheder med at skabe legerelationer.

Listen er ikke udtømmende

- af hensyn til udførelsen af en opgave, der henhører under offentlig myndighedsudøvelse. Det betyder, at myndighedens egen indsamling, registrering og interne brug som udgangspunkt kan ske uden samtykke, hvis behandlingen sker inden for det arbejdsområde, myndigheden ifølge lovgivningen skal varetage. Det betyder desuden, at man som oftest vil kunne videregive oplysninger omfattet af persondatalovens § 6 til andre offentlige myndigheder, som har behov for oplysningerne i deres sagsbehandling
- for at beskytte den registreredes vitale interesser
- for at den dataansvarlige efter modtageren af oplysningerne kan forfølge en berettiget interesse, der overstiger hensynet til den registrerede. Vurderingen vil bl.a. afhænge af oplysningernes karakter og formålet med videregivelsen.

Se faktaboks.

Følsomme oplysninger omfattet af persondatalovens §§ 7 og 8

(oplysninger om rent private forhold)

Personoplysninger omfattet af persondatalovens § 7 kan behandles, herunder videregives, hvis:

- det er nødvendigt for at beskytte den registreredes eller en anden persons vitale interesser i tilfælde, hvor den pågældende ikke fysisk eller juridisk er i stand til at give sit samtykke. Det kan fx være i situationer, hvor den registrerede på grund af sygdom eller andre fysiske betingede omstændigheder som fx senildemens og bevidstløshed ikke er i stand til at meddele sit samtykke
- oplysningerne er blevet offentliggjort af den registrerede
- det er nødvendigt for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares. Denne bestemmelse handler om offentlige myndigheders behandling af oplysninger som led i myndighedsudøvelse. Det vil bero på en konkret vurdering, om videregivelse er "nødvendig" i den situation.

Personoplysninger omfattet af persondatalovens § 8

Personoplysninger, som er omfattet af persondatalovens § 8 vil kunne behandles af en offentlig myndighed vil kunne behandles af en offentlig myndighed, hvis det er nødvendigt for at varetage myndighedens opgaver.

Eksempler på fortrolige oplysninger om rent private forhold omfattet af persondatalovens § 7

- Oplysninger om race, religion eller hudfarve, fx at forældrene er muslimer
- Seksuelle forhold, eksempelvis at moderen er homoseksuel
- Helbredsmæssige forhold, eksempelvis at et barn har sukkersyge eller at et barn tager medicin
- En oplysning om bopæl kan være en oplysning om helbredsmæssige forhold, hvis bopælen indikerer sygdom, fx at en far har adresse på psykiatrisk hospital.

Listen er ikke udtømmende

Eksempler på fortrolige oplysninger om rent private forhold omfattet af persondatalovens § 8

- Oplysninger om strafbare forhold, fx at faren sidder i fængsel for ulovlig våbenbesiddelse
- Oplysninger om væsentlige sociale problemer, fx at forældrene er voldelige over for hinanden, eller at der er indgivet anmeldelse for seksuelle overgreb
- Oplysninger om selvmord/selvmodsforsøg, fx at en far har begået/forsøgt at begå selvmord
- Oplysninger om, at forældrene har søgt om separation, fået separation eller begæret skilsmisse
- Oplysninger om, at forældrene har været arbejdsløse i en længere periode, eller at en mor modtager førtidsperson.

Listen er ikke udtømmende

Myndigheden kan videregive oplysninger omfattet af persondatalovens § 8, hvis:

- betingelserne i persondatalovens § 7 er opfyldt
- det sker for at varetage private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrundes hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningen angår ("værdispringsregel")
- det er nødvendigt for, at en offentlig myndighed kan udføre sine opgaver, eller er påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe
- denne mulighed gælder uanset, om videregivelsen er nødvendig af hensyn til den myndighed, som videregiver oplysningerne eller af hensyn til den myndighed, som modtager oplysningerne
- det er nødvendigt for udførelsen af en persons eller en virksomheds opgaver for det offentlige.

Særlige regler for forvaltningsmyndigheder inden for det sociale område (persondatalovens § 8, stk. 3)

Forvaltningsmyndigheder, der udfører opgaver inden for det sociale område, er under særligt restriktive regler i forhold til videregivelse af følsomme oplysninger omfattet af persondatalovens §§ 7 – 8 til andre forvaltningsmyndigheder eller til private.

Reglerne fremgår af persondatalovens § 8, stk. 3. De særlige regler for videregivelse af følsomme oplysninger gælder bl.a. for socialforvaltningen i kommunen.

De særlige regler har fx betydning, hvis socialforvaltningen har behov for at videregive følsomme oplysninger omfattet af persondatalovens §§ 7 – 8 til en privatpraktiserende læge eller til en anden forvaltningsmyndighed fx statsforvaltningen.

Efter persondatalovens § 8, stk. 3, kan en forvaltningsmyndighed inden for det sociale område videregive følsomme oplysninger omfattet af persondatalovens §§ 7 – 8, hvis videregivelsen:

- sker for at varetage private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrundes hemmeligholdelse herunder hensynet til den, oplysningen angår. Denne mulighed for videregivelse kaldes "værdispringsreglen". Videregivelse efter denne bestemmelse kan fx ske, hvis de sociale myndigheder har mistanke om vold eller andre overgreb mod børn og i den forbindelse ønsker at kontakte andre myndigheder, såsom sygehuse, politi mv. for at beskytte børnene

- er et nødvendigt led i sagens behandling eller nødvendig for, at en myndighed kan gennemføre tilsyn eller kontrol. Videregivelsen skal være et nødvendigt led i den afgivende myndigheds sagsbehandling. Der kan ikke lægges vægt på den modtagende myndigheds interesse i videregivelsen.

4. Den kommunale enhedsforvaltning

Når det skal afgøres, om der kan udveksles fortrolige oplysninger med andre fagpersoner og myndigheder, har det betydning, om der udveksles oplysninger inden for samme myndighed, dvs. inden for den kommunale enhedsforvaltning, eller om der videregives oplysninger til andre myndigheder eller eventuelt til private.

De enkelte fagpersoner og forvaltningsenheder i en kommune udgør en samlet forvaltningsmyndighed, hvis de pågældende fagpersoner og forvaltningsenheder afleder deres kompetence fra kommunalbestyrelsen. Man siger, at de hører under ”den kommunale enhedsforvaltning”.

Som eksempler kan nævnes, at socialforvaltningen, sundhedsplejen og kommunale dagtilbud efter dagtilbudsloven hører under den kommunale enhedsforvaltning.

Hvis en administrativ enhed har en selvstændig kompetence i forhold til kommunalbestyrelsen, er den administrative enhed en selvstændig forvaltningsmyndighed. Dette følger af forvaltningslovens § 28, stk. 5.

Som eksempel kan nævnes, at skolen i relation til skolelederens selvstændige kompetence er en selvstændig forvaltningsmyndighed. Skolelederens selvstændige kompetence omfatter skolelederens konkrete beslutninger vedrørende skolens elever.

Af andre forvaltningsmyndigheder og udvalg mv., der ikke hører til den kommunale enhedsforvaltning, kan nævnes:

Skolebestyrelser, SSP, forældrebestyrelser i daginstitutioner, folkeoplysningsudvalg, børn og ungeudvalg, statsforvaltningen, politiet, privatansatte læger og institutioner, der er oprettet og organiseret på privatretligt grundlag.

5. Sundhedslovens regler

Sundhedslovens regler om tavshedspligt og videregivelse af fortrolige oplysninger går forud for persondatalovens regler.

Ex er sundhedsplejersker, læger, tandlæger og tandplejere omfattet af sundhedslovens regler om tavshedspligt og videregivelse.

Sundhedslovens regler om videregivelse af helbredsoplysning mv., herunder de særlige formkrav til patientens samtykke til videregivelse,

er nærmere beskrevet i Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelse og vejledning om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger mv.

Serviceovens § 49 a om udveksling af oplysninger inden for SSD-samarbejdet og serviceovens § 50 c om udveksling af oplysninger i børnehuse supplerer sundhedslovens regler om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger. Du kan læse mere om serviceovens § 49 a i pjecens del I og om serviceovens § 50 c i Ankestyrelsens vejledning om udveksling af oplysninger mellem kommuner og politi, samt i børnehuse.

Persondatalovens behandlingsregler gælder også for intern behandling og udveksling af oplysninger inden for den kommunale enhedsforvaltning. Det er i den forbindelse vigtigt at være opmærksom på, at udveksling af oplysninger inden for den kommunale enhedsforvaltning ikke anses for videregivelse til andre forvaltningsmyndigheder. Det betyder, at reglerne i persondatalovens § 8, stk. 2 og 3, der kun omhandler videregivelse, ikke regulerer udveksling af oplysninger inden for den kommunale enhedsforvaltning.

For udveksling af oplysninger mellem forvaltningsgrene og kommunale institutioner inden for den kommunale enhedsforvaltning gælder derfor de grundlæggende principper i persondatalovens § 5 og behandlingsreglerne i persondatalovens § 6, § 7, og § 8, stk. 1.

Kommunen skal herudover overholde reglerne om datasikkerhed i persondatalovens §§ 41 og 42, sikkerhedsbekendtgørelsen og sikkerhedsvejledningen.

Eksempel på at kommunale institutioner videregiver oplysninger til skoler

En skole har gjort det til sin praksis hvert år inden sommerferien at holde møde med pædagoger fra omkringliggende børnehaver, der afgiver børn til de nye børnehaveklasser. På møderne drøftes børnegruppen som helhed.

Serviceovens § 49 a kan ikke bruges i denne sammenhæng, da denne form for udveksling af oplysninger ikke udspringer af en konkret bekymring for et barn. Udvekslingen af oplysninger er dermed ikke ”nødvendig som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge”.

Der er tale om udveksling af oplysninger mellem to myndigheder, da skolen i denne sammenhæng ikke kan anses for en del af den kommunale enhedsforvaltning. Uanset om udvekslingen af oplysninger sker manuelt eller elektronisk, vil videregivelsen skulle bedømmes efter persondatalovens regler.

Det vil bero på en konkret vurdering i hvert tilfælde, om børnehaverne uden forældremyndighedsindehavernes samtykke kan videregive oplysninger til skolen.

6.
Samlet oversigt over regler om
tavshedspligt og videregivelse
af oplysninger i det tværfaglige
samarbejde

Datatilsynet

Persondataloven (navnlig §§ 5 – 8)

Justitsministeriet

Straffeloven (§§ 152 – 152 f)

Forvaltningsloven (§ 27, § 29, §§ 31 – 32)

Retsplejeloven (§ 115b)

**Ministeriet for Børn, Ligestilling,
Integration og Sociale Forhold**

Servicebogen (§ 49 a og § 153)

Retssikkerhedsloven (§§ 11 a - c og § 43,
stk. 2 og 3)

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

Sundhedsloven (§§ 40 – 49, herunder
sundhedslovens § 43, stk. 2, nr. 1)

Du kan finde reglerne på retsinfo.dk

Socialstyrelsen
Edisonsvej 18
5000 Odense C

Tlf. +45 72 42 37 00
Fax: +45 72 42 37 09

socialstyrelsen@socialstyrelsen.dk
socialstyrelsen.dk

MINISTERIET FOR BØRN, LIGESTILLING,
INTEGRATION OG SOCIALE FORHOLD

Ministeriet for børn, ligestilling,
integration og sociale forhold
Holmens Kanal 22
1060 København K

Tlf. +45 33 92 93 00
Fax: +45 33 93 25 18

sm@sm.dk
sm.dk

